

KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

DIPLOMAT

H.Əliyev

www.Diplomata-kurdi.com

№ 14 (162), 16 - 22 Aprel, Nisan - sal 2012
 Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
 Rojname heftename civakî û siyasî

Qiyməti, 40 qəpik
 Həjəye,

**Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
 Qurtarmış İslami çox ağır dardan!**

**Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
 Yüz illər sındırmış göy məscidləri.**

**Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
 Kürdün dərgahına daim baş əyər.**

Səbahəddin Eloğlu

Prezident İlham Əliyev Tovuz rayonu ərazisində Göytəpə neolit dövrü arxeoloji abidəsi ilə tanış olmuşdur

AZƏRBAYCANDA NƏ PKK VAR NƏ DƏ SIMPATİZANI

Azərbaycanda PKK-nın, yəni Kürdüstan İşçi Partiyasının olmaması barədə, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev və güc strukturaları, dəfələrlə bu barədə mətbuatda, xalqa açıqlamalar vermişlər. Nədənə bəzi muxalif qəzetlərin Börüsoy kimi əlfi gilif deyil, blif belə yazmağı bacarmayan jurnalistiklər, dönə-dönə PKK məsələsini gündəmə gətirərək kimlərsə əmrlərini yerinə yetirməyə çalışırlar.

Səh. 3

Səh. 14

Nêçîrvan Barzanî pêşwaziya Claudia Roth kir

KÜRD XALQININ QƏHRƏMAN OĞLU QAÇAQ NƏBİ

Səh. 5

'Anladım ki, Kürtçe Bir Medeniyet Dilidir!'

Səh. 10

Erdoğan: Kürtçe Seçmeli Ders Olacak

Səh. 13

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN «ŞƏRƏFNAMƏ» ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNƏBƏYİ KİMİ

Səh. 7

Serokatiya Perlemana Kurdistanê Di Roja Enfalê De Peyamek Pêşkêş Kir

Səh. 14

Тюремное заключение Абдуллы Оджалана стоит Турции 53 тыс. евро в день

Səh. 15

Səh. 6

Səh. 4

İtirdiyimiz tarixi yurdlar: ZƏNGƏZUR

Səh. 15

Демирташ: правительство не имеет доверия в Диярбакыре

Səh. 15

Церемония 24 годовщины преступления Анфаль

Səh. 14

FIFA tîma fûtbola Kurdistanê bi fermî qebûl kir

Səh. 3

Mehriban Əliyeva Moskvada daha bir nüfuzlu mükafata layiq görülüb

Səh. 14

Wezîr Dînçer: Kurdî Ne Zimanê Biyani ye

Səh. 12

UNUDULMAYAN ŞAHMALI KÜRDOĞLU

İlham Əliyev "AİTF-2012" XI Azərbaycan Beynəlxalq turizm və səyahətlər sərgisi ilə tanış olmuşdur

Prezident İlham Əliyev Bakı Sərgi Mərkəzində "AİTF-2012" XI Azərbaycan Beynəlxalq turizm və səyahətlər sərgisi ilə tanış olmuşdur.

Mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev dövlətimizin başçısına məlumat verdi ki, 62 turizm istiqamətini təqdim edən "AİTF-2012" sərgisinə dünyanın 32 ölkəsindən 201 şirkət qatılmışdır. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi, "İTE Group plc" və onun tərəfdaşı "İteca Caspian" MMC şirkətlərinin təşkilatçılığı ilə keçirilən sərgidə tərəfdaş ölkə kimi Türkiyə, rəsmi hava yolları qismində isə "Azərbaycan Hava Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti çıxış edir. Azərbaycanın "SW Travel" şirkəti ardıcıl olaraq ikinci ildir ki, "AİTF" sərgisinin sponsorudur. Sərgi ilə bağlı işlərə "İTE Group plc"-nin dünya üzrə tərəfdaş və agentliklərindən ibarət geniş şəbəkəsi cəlb olunmuşdur. Onların sırasında "İTE" (London), "EUF" (Türkiyə), "GİMA" (Almaniya) və "İTE Gulf" (Dubay) kimi tanınmış şirkətlər vardır.

Bildirildi ki, artıq ənənə halını almış bu sərgi çərçivəsində müxtəlif görüşlər keçir-

ilir, əməkdaşlıq müqavilələri imzalanır, turizmle bağlı yeni proqramlar, qiymətlər barədə məlumatlar açıqlanır.

Azərbaycan Prezidentinin diqqətinə çatdırıldı ki, hər il sərgi iştirakçılarının sırasına yeni ölkələr əlavə olunur. Bu il Qətər, Polşa, Vyetnam, Slovakiya, Xorvatiya sərginin debütant ölkələridir. İştirakçılar arasında dünyanın aparıcı avi-aşirkətləri də vardır. "AİTF-2012" sərgisində qonaq ölkə qismində isə Bolqarıstan iştirak edir. Dünya Ticarət Təşkilatının bu il "AİTF-2012"-də öz stendi ilə iştirak etməsi beynəlxalq iştirakçıların bu sərgiyə göstərdikləri marağı bir daha təsdiqləyir.

Qeyd edildi ki, builki sərginin fərqli cəhətlərindən biri də ekspozisiyanın bir hissəsinin sağlamlıq mərkəzləri və sanatoriyalara həsr olunmasıdır. Sərgidə Bolqarıstan, Sloveniya, Çexiya, Rusiya və Ukrayna kimi ölkələr müalicəvi kurortlarını təqdim edirlər. Məlumat verildi ki, Azərbaycanla bağlı ekspozisiyalarda ölkənin aparıcı turizm şirkətlərinin, istirahət zonalarının və sanatoriyalarının yeni layihələri ilə tanış olmaq mümkündür. Bu il sərgidə iştirak edən yerli şirkətlərin ekspozisiyalarında gələn ay Bakıda keçiriləcək "Eurovision-2012" mahnı müsabiqəsinin loqosu və şüarı diqqətə cəlb edir.

Prezident İlham Əliyev sərginin pavilyonları ilə yaxından tanış oldu.

Prezident İlham Əliyev Tovuz rayonu ərazisində Göytəpə neolit dövrü arxeoloji abidəsi ilə tanış olmuşdur

Dövlət başçısına məlumat verildi ki, qədim Göytəpə arxeoloji abidəsi Azərbaycan ərazisində, eyni zamanda, Cənubi Qafqazda neolit dövrünün erkən mərhələsinə aid yaşayış məskənlərinin ən böyüyüdür. Bu yaşayış məskəni 2 hektardan çox ərazini əhatə edir. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun arxeoloji ekspedisiyası 2006-cı ildə Fransa mütəxəssisləri ilə birlikdə Göytəpə qədim yaşayış məskənində kəşfiyyat müşahidələri apararaq, təpənin toroplanını çəkmiş, yerüstü materiallar toplamışlar.

Abidənin dəqiq tarixinin təyin edilməsi üçün üst qatdan götürülən kömür qalıqlarının üzərində Fransanın Milli Araşdırmalar Mərkəzində radio-karbon analizi aparılmışdır. Analizin nəticəsinə əsasən, Göytəpə yaşayış məskəninin bizim eradan əvvəl VI minilliyə aid olduğu müəyyən edilmişdir. Bu da onu deməyə əsas verir ki, Tovuzun 8 min illik şəhər mədəniyyəti tarixi vardır.

Prezident İlham Əliyev Göytəpə neolit dövrü arxeoloji abidəsinin ərazisini

gəzdi.

Məlumat verildi ki, abidənin qədimliyi dünyanın bir çox nüfuzlu elm adamlarının və mütəxəssislərin ciddi marağına səbəb olmuşdur. 2008-ci ildən başlayaraq hər il Fransa Milli Araşdırmalar Mərkəzinin, Tokio Universitetinin əməkdaşlarının iştirakı ilə stasionar arxeoloji qazıntılar aparılmışdır. Göytəpə yaşayış yeri Azərbaycanda və Qafqazın cənubunda neolit dövründə baş verən inkişaf prosesinin əsas xüsusiyyətlərinin öyrənilməsində müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Burada aparılan arxeoloji qazıntı işləri neolit dövrünə aid tikinti mədəniyyətini, Kür çayının orta axarı boyunca erkən neolit həyat tərzinin öyrənilməsinə imkan yaratmışdır.

Sonra dövlətimizin başçısı yaşayış məskənində aşkar edilən daş və sümük alətlərə baxdı. Bildirildi ki, aşkar olunan maddi-mədəniyyət nümunələrinin elmi təhlili Tovuz ərazisinin Qafqazın ən qədim yaşayış məskəni olduğunu sübut edir.

Dünya arxeologiyasında Göytəpə yaşayış məskəni tipli neolit dövrünə aid

arxeoloji abidələr ilkin sivilizasiyanın başlanğıc nöqtəsi, proto-şəhər, yəni insanların yığcam yaşayış tərzinin bərqərar olduğu ilkin şəhər mədəniyyətinin formalaşması dövrü kimi dəyərləndirilir.

Daha sonra Prezident İlham Əliyev Göytəpə qədim yaşayış məskənində bu günə qədər görülən işlər və əldə olunan nəticələri, eləcə də aşkar olunmuş tikililərin bərpası, abidənin açıq səma altında arxeoparka çevrilməsi istiqamətində təklifləri əks etdirən stendlərə baxdı. Qeyd olundu ki, 2008-2011-ci illərdə Göytəpədə aparılan qazıntılar qədim yaşayış yerinin neolit dövrünə aid olan mükəmməl memarlığını üzı çıxarmışdır. Tədqiqatçıların fikirlərinə, Göytəpədə aşkar olunan tikililərin möhkəmliyinə Azərbaycanın heç bir neolit dövrü abidələrində rast gəlinməmişdir. Dəyərli maddi-mədəniyyət nümunələri ilə zəngin olan abidənin 2009-cu ildə Tokio Universitetində, 2010-cu ildə Londonda fəaliyyət göstərən "Britaniya Muzeyi"ndə, həmin ildə Parisdə "Kollec-de-Frans" təhsil müəssisəsində, 2011-ci ildə Rusiya Elmlər Akademiyasının Arxeologiya İnstitutunda və Gürcüstanın Milli Tarix Muzeyində təqdimatı olmuşdur. Ötən ilin avqustunda Rusiya, Ukrayna, Moldova, Gürcüstan, Özbəkistan və Qırğızistan nümayəndələrinin iştirakı ilə Azərbaycanda ilk dəfə olaraq "Cənubi Qafqazın qədim mədəniyyətləri" mövzusunda beynəlxalq layihə çərçivəsində MDB-nin gənc mütəxəssislərindən ibarət "Gənc arxeoloqların yay məktəbi" tədbiri Göytəpə yaşayış məskəni ərazisində keçirilmişdir.

Məlumat verildi ki, abidə rayonun turizm marşrutuna daxil edilmişdir. Ölkəmizdə "2010-2014-cü illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı"na uyğun olaraq, cari ildə abidənin ətrafının abadlaşdırılması, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişaf Fondunun grant-layihəsinə uyğun olaraq əsaslı şəkildə elmi tədqiqat işlərinin davam etdirilməsi və ərazidə açıq səma altında muzeyin - arxeoparkın yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Yaşayış məskəni ilə tanışlıqdan sonra dövlətimizin başçısı tapşırıq və tövsiyələrini verdi.

İlham Əliyev Dünya Gömrük Təşkilatının baş katibi Kunio Mikuriyanı qəbul etmişdir

Azərbaycanın Dünya Gömrük Təşkilatının çox fəal üzvü olduğunu vurğulayan Prezident İlham Əliyev Dünya Gömrük Təşkilatı Avropa regionu gömrük xidmətləri rəhbərlərinin növbəti 2012-ci il konfransının Bakıda keçirilməsinin önəmini qeyd etdi.

Dövlət başçısı Dünya Gömrük Təşkilatı Avropa regionu gömrük xidmətləri rəhbərlərinin Bakı konfransının Azərbaycan ilə bu təşkilat arasında əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən sürətlə inkişaf etdiyini vurğulayan Dünya Gömrük Təşkilatının baş katibi Kunio Mikuriya ölkəmizə səfərindən məmnunluğunu bildirdi. O, Prezident İlham Əliyevin dəstəyi ilə ötən il Bakıda "Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə" mövzusunda uğurla keçən beynəlxalq konfransın Dünya Gömrük Təşkilatı üçün çox faydalı olduğunu dedi və həmin tədbirin nəticələri əsasında Brüsseldə mötəbər bir konfransın təşkil olduğunu qeyd etdi.

Görüşdə ölkəmizin Dünya Gömrük Təşkilatı ilə əməkdaşlığının daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu vurğulandı.

İlham Əliyev yeni icra başçıları təyin edib

Prezident bir sıra şəhər və rayonların icra başçılarını dəyişdirilib

Azərbaycanın bir sıra şəhər və rayonlarının icra hakimiyyətlərinə yeni başçılar təyin olunub. ANS PRESS-in prezidentin rəsmi saytına istinadən verdiyi məlumata görə, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Taleh Azay oğlu Qaraşovun Astara rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilməsi barədə sərəncam imzalayıb.

Prezidentin digər sərəncamı ilə Taleh Qaraşov Lənkəran şəhəri İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin olunub.

Dövlət başçısı imzaladığı sərəncamlarla Qəzənfər Arif oğlu Ağayevi Masallı rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edib və onu Astara rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edib.

Prezident İlham Əliyevin daha bir sərəncamı ilə Əlibaba Nəcəf oğlu Əliyev Bakı şəhəri Sabunçu rayonu İcra hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilib.

Dövlət başçısı Bakı şəhəri Sabunçu rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsinə Adil Ənvər oğlu Vəliyevi təyin edib.

Prezident İlham Əliyev həmçinin Vilyam Fəhralı

oğlu Hacıyevin Samux rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı, Əbülfəz Yusif oğlu Ağayevin isə İmişli rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edilməsi barədə sərəncamlar imzalayıb.

İlham Əliyev Rafil İsrail oğlu Hüseynovun Masallı rayonu İcra Hakimiyyətinin, Vilyam Fəhralı oğlu Hacıyevin isə İmişli rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilməsi barədə sərəncamlar imzalayıb.

Dövlət başçısının digər sərəncamları ilə Niyazi Müzəffər oğlu Bayramov Mingəçevir şəhəri İcra Hakimiyyətinin başçısı, Tofiq Hüseyn oğlu İbrahimov isə Ağdaş rayonu İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsinə təyin edilib.

avadanlıqla təchiz olunub. Səhiyyə sahəsində Fondun fəaliyyəti bir çox beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də yüksək qiymətləndirilib". Mehriban Əliyeva

Mehriban Əliyeva Moskvada daha bir nüfuzlu mükafata layiq görülüb

Azərbaycanın birinci xanımına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin Fəxri Professoru Diplomu və Xatirə Nişanı təqdim edilib.

Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva bu gün Moskvada daha bir nüfuzlu mükafata layiq görülüb. APA-nın Moskva müxbirinin verdiyi məlumata görə, Mehriban Əliyeva İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin Tibb Tarixi Muzeyində baş tutub.

Təqdimat mərasimindən əvvəl Tibb Tarixi Muzeyindəki eksponatlarla tanış olan Mehriban Əliyeva daha sonra universitetdə təhsil alan azərbaycanlı tələbə və məzunlarla görüşüb. Tədbirdə çıxış edən İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin rektoru Petr Qlıboçko Mehriban Əliyevaya Fəxri Professor Diplomu təqdim edib.

Mehriban Əliyeva ona göstərilən diqqətə görə təşəkkür edərək bugünkü günün onun üçün əlamətdar olduğunu söyləyib. Heydər Əliyev Fondunun fəaliyyəti barədə məlumat verən Azərbaycanın birinci xanımı

bildirib ki, son on il ərzində ölkədə 4000-dən çox məktəb tikilib və təmir edilib: "Son on il ərzində Azərbaycanda 400-dən çox tibb obyektini inşa edilib. Bunlar tibb mərkəzləri, klinikalardır. Bu gün ölkəmizdə gedən inkişaf bütün sahələrdə baş verir. İnkişaf təkə paytaxtda deyil, eləcə də regionlarda davam edir. Azərbaycanda beynəlxalq konfranslar, forumlar keçirilir. Heydər Əliyev Fondu yaranan gündən biz öz fəaliyyət prioritetlərimizi müəyyən etmişik. Bu təhsil, səhiyyə, ətraf mühitin qorunması, zəngin mədəni irsin təbliği və qorunmasıdır. Biz çox şadiq ki, "Yeniləşən Azərbaycana Yeni Məktəb" layihəsi çərçivəsində Heydər Əliyev Fondunu dəstəyi nəticəsində ölkədə yeni məktəblər tikilib istifadəyə verilib. Bu məktəblər əsasən regionlarda yerləşir. Səhiyyə sahəsi də Heydər Əliyev Fondunun diqqət mərkəzində olan sahələrdən biridir. Fondun dəstəyi nəticəsində ölkədə Talassemiya Mərkəzi açılıb və mərkəz ən son

Heydər Əliyev Fondunun ölkə daxilində həyata keçirdiyi fəaliyyətlə yanaşı eyni zamanda ölkə xaricində də fəaliyyət göstərdiyini söyləyib".

Mehriban Əliyeva "Birliyin Ulduzları" mükafatına layiq görüldüyünə görə ona verilən 2 milyon rubl vəsaitin Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin hesabına keçirdiyini də söyləyib. Tədbirdə Rusiya və Azərbaycanın ictimai siyasi xadimləri, Azərbaycanın Rusiyadakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Polad Bülbüloğlu, İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin rektoru, Rusiya Tibb Elmləri Akademiyasının müxbir üzvü Petr Qlıboçko, bir çox universitetlərin rektorları, Rusiyanın aparıcı tibb alimləri iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, M. Əliyeva İ.M.Seçenov adına Birinci Moskva Dövlət Tibb Universitetinin

onunda olub.

O bildirib ki, bu layihənin icrası ilə Kür çayının gələcəkdə yarada biləcəyi təhlükələrin qarşısı alınacaq və çayda gəmilərin hərəkəti bərpa ediləcək.

Qeyd edək ki, müasir tələblərə cavab verən və təmizlədiyi lillə qarışıq suyu 2.5 km məsafəyə vurmaq gücü olan 3 torpaq sovuran gəmi çayın Neftçala rayonu ərazisindən keçən hissəsində saxlanılır.

Artıq gəmilərdən biri işlək vəziyyətə gətirilib və rayonun Uzunbalalı kənd ərazisində yerləşdirilib.

Kürə yeni lilsoran gəmilər salınıb

Qabaqlayıcı tədbirlərlə tanış olmaq üçün nazir Kəmaləddin Heydər Neftçalada olub. Daşqınların qarşısını almaq üçün Neftçala rayonunda Kürün deltasının lildən təmizlənməsi məqsədilə Hollandiyadan alınmış yeni lilsoran gəmilər Kür çayına salınıb. İşləri həyata keçirəcək dib dərinləşdirmə idarəsi üçün hazırda Neftçalada əsas baza tikilir.

İnşaat və digər qabaqlayıcı təd-

birlərin görülməsi ilə tanış olmaq üçün fəvqəladə haller naziri Kəmaləddin Heydər Neftçala ray-

AZƏRBAYCANDA NƏ PKK VAR NƏ DƏ SİMPATİZANI

Əvvəli səh. 1-də

Yazmasalar "ağalar"ının maddi yardımından məhrum olurlar. Bu ünsürlərə dəfələrlə cavab versək də, bu milləti naməlumlar bəd əməllərindən əl çəkmək istəməzlər və cızma qaraları ilə sadəcə xalqlarımızın ürəyini bulandırırırlar.

Manqurd bürüsoylar bizdən-Kürd xalqından yazmasanız yəqin ac qalarsınız, yazın cənablar yazın.

Cənablar, sizin yazıları oxuduqda sizə yazığım gəlir, kimliyinizi bilmək də istəmirəm çünki manqurdsunuz, fil qulağında yatan manqurd. Amva kimlərin sizi fitvalayıb meydana saldıqlarını deyə bilmirəm, lakin onlara bildirmək istəyirəm ki, onlar Ulu Öndərimizə suiqəst törətmək istəyən və qardaş Türkiyə dövlətçiliyində hərbi çevriliş etməyə çalışan, 1980-ci ilin faciələrini təkrar xalqa yaşatmağı göz önünə alan "Egenekon" terror təşkilatının simpatizanlarıdırlarsa və bu terror təşkilatının himayəsi ilə gen bol maddi imkanlar əldə edərək, gündəlik qəzet nəşr edirlərsə, bu vasitə ilə daha nələr-nələr əldə etdiblərsə özləri bilər. **Amma çaşmasınlar, onlar qardaş Türkiyə Respublikasında edə biləcəklərini Azərbaycanda edə biləcəklərini düşünməsinlər, xalqlarımızın birliyini pozmağa çalışmasınlar. Çünki Azərbaycanın hüquq mühafizə orqanları dövlətçiliyimizin keşiyində ayıq-sayıq dayanıblar. Hətta göydə uçan quşların hansının gözündə "katarakt" xəstəliyi olduğunu, hansının gözünün çaş olmasından belə xəbərdardırlar və onlar heç bir qurumun, heç bir zaman Azərbaycanda qarşı durma yaratmasına imkan verməyəcəklər!**

Araqarıqdıran ünsürlər buna min faiz əmin ola bilərlər. Cənablar, dövlət orqanları bizim işlərimizdən də xəbərdardı, sizin işlərinizdən də. Ona görə də bəziləriniz xarici fitvaçılara "xidmət"lərinizə görə içəridə "istirahət" edirsiniz. "Bəylər, kaş mənə də xalq tərəfindən millət vəkili seçilən və TBMM-də "Kürdüstan İşçi Partiyası olan PKK -çı bizik, biz bu məclisdəyik, sizləri bu məsələni masa arxasında müzakirə edərək həll etməyə çağırırıq" deyənlərin simpatizanı olaydım və onlar da, "Egenekon" terror təşkilatının sizlərə yaratdıqları şəraitdən bizim üçün də yaradaydılar və bizim də, sizin kimi hər bir şəxsimiz olardı.

Qaldı sizlərin dediyinə görə "Diplomat" qəzetinin PKK-nı, yeni Kürdüstan İşçi Partiyasını təbliği məsələsinə, çox səhv edirsiniz. Bilməyinizi istəyirəm ki, PKK-nın "Diplomat" qəzetinə ehtiyacı yoxdur. Çünki sizlər və bir sıra Türkiyə mediaları hər gün gecgündüz səhifə-səhifə PKK-nı həm təbliğ, həm də təşviq edirsiniz. Ondan əlavə, onlarla kürd telekanalları, yüzlərlə qəzet-jurnal və elektron saytlar Kürdüstan İşçi

Partiyası olan PKK-nı iyirmi dörd saat təbliğ edir. Bildirmək istəyirəm ki, bu mətbu orqanlarının bir qismi Türkiyə Respublikasında gündəlik yayımlanırlar. Əgər manqurd, gözü açıq mənəvi kor, bürüsoyların bundan xəbələri yoxdursa, günah özlərindədir. "Diplomat" qəzetini əldə etmək istəyən manqurdlar, fil qulağından çıxıb "Qasid" köşklərindən birinə yanaşsalar və ya internetə, Diplomata-kurdi.com saytına girsələr, bütün saylarımızı əldə edə bilərlər. Təəssüflər olsun, görünür onlarda bu fərasət də yoxdur.

Cənablar, bəlkə qardaş Türkiyə Respublikasında növbəti Hərbi çevriliş etməyə çalışan 175 terrosist türk generallarının və iki sabiq genekurmayın (Ali baş komandan) günahını da "Diplomat" qəzetinin rəhbərliyinin üstünə yazasınız?

Ola bilsin PKK ilə Türkiyə Milli İstihbarat Təşkilatının bazarlığını da Tahir Süleyman edib?

Nə utanmaz, dünyadan xəbərsiz bədbəxt məxluqlarsınız. Görmürsünüz mü, Türkiyənin dörd bir tərəfindən 30 min qeyriməchul (məlum olmayan) cinayətlərə qurban getmiş, kürd əsilli vətəndaşlarının sümükleri çıxır. Hələ bu günlərdə Türkiyə hərbiçiləri tərəfindən, hərbi təyyarə ilə bombardman edilərək, Roboksonda öldürülən və hələ qanları qurmayan 34- günahsız insanları demirəm.

Martin 18-də Diyarbəkər şəhərində "Novruz" bayramı keçirildi. Şənlikdə bir milyondan artıq insan iştirak etmişdi. Əgər meydana yığılan bir milyon insan, meydana qışqıraraq "PKK bizik, biz meydanı azadlıq, yaşasın qardaşlıq" şüarları səsləndirirdilərsə və mən bu hadisələri qəzetə verərək Azərbaycan oxucularına çatdırırsam, günah Tahir Süleymandadır mı?

Biz Azərbaycan oxucularına sizin çatdırma bilmədiyiniz xəbərləri çatdırırıq, ona görəmi qışqırırsınız? Qışqanmayın cənablar, bizim yazıları siz də oxuyun, bəzi dünyadan xəbərsiz deputatlar və adını "siyasi xadim" qoyan savadsızlar da oxusunlar ki, bəlkə az da olsa dünya hadisələrindən xəbərdar olurlar.

Bilirik bəylər, bizdən-kürd xalqından yazmasanız, "şampunlu" olmasanız ağalarınız sizə maliyyə dəstəyi verməyəcək. Yazın cənablar, yazın!.....

Tahir Süleyman

İtirdiyimiz tarixi yurdlar: ZƏNGƏZUR

Bu gün Ermənistan Respublikasının ərazisində qalan Zəngəzur tarixi Azərbaycan torpağıdır.

Tarixi mənbələrdə, müxtəlif səyyahların yazılarında göstərilib ki, Zəngəzur Azərbaycanlıların qədim yurd yeri olub. Zəngəzurdakı türk mənşəli toponimik adların çoxluğu da bu fikri təsdiqləyir.

XVIII əsrdə Zəngəzur mahalının ərazisinin böyük hissəsi Qarabağ xanlığının, bir hissəsi isə Naxçıvan və İrevan xanlığının tərkibində olub.

Zəngəzur mahalı Çar Rusiyası dövründə Gəncə (Yelizavetpol) quberniyasının tərkibində olub.

XX əsrin əvvəllərində Zəngəzur mahalında 149 azərbaycanlı (türk) kəndi, 191 kürd kəndi və 81 erməni kəndi var idi.

Zəngəzur mahalının tarixi ərazisi qərbdən Zəngəzur, şərqdən Qarabağ dağları ilə əhatələnmiş geniş bölgə olub.

Zəngəzur mahalı bir neçə bölgədən ibarət olub: Qafan, Gorus, Qarakilsə (Sisian), Mehri, Zəngilan, Qubadlı, Laçın.

1918-1920-ci illərdə Zəngəzur Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ərazisi olub.

Həmin dövrdə Zəngəzur qəzası Şuşa, Cavanşir, Cəbrayıl qəzaları ilə birlikdə Qarabağ general-qubernatorluğuna daxil idi.

Eyni zamanda, həmin dövrdə Ermənistan (daşnak) Respublikası Zəngəzurla bağlı torpaq iddiaları irəli sürüb. Bölgədə münaqişə, silahlı toqquşmalar olub.

1920-ci il 28 apreldə Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulmasından sonra Zəngəzur Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi ayrıca inzibati bölgə - qəza olub.

Bu vaxt Ermənistan (daşnak) Respublikası Zəngəzuru aneksiya etmək üçün silahlı mübarizəni davam etdirirdi.

Bölgənin böyük hissəsi erməni qüvvələrinin faktiki nəzarəti altında idi. Eləcə də Qarabağın dağlıq hissəsində erməni qüvvələrinin hücumları davam edirdi.

Azərbaycan SSR hökuməti (Müvəqqəti İnkilab Komitəsi) 1920-ci il 30 aprel tarixli notasında Ermənistandan Zəngəzur və Qarabağı öz qoşunlarından təmizləməsi tələb etmişdi.

Bu arada bolşevik Rusiyası Azərbaycanın ardınca Ermənistanın da sovetləşməsi üçün erməni əhalisini müxtəlif şirnikləndirici addımlarla ələ almaq istəyirdi. Bu şirnikləndirici addımlar isə Azərbaycan ərazisinin bir hissəsinin Ermənistana verilməsi ilə bağlı idi.

Mikoyan başda olmaqla erməni liderləri bolşevik Rusiyasının rəhbəri Lenini inandırmağa çalışırdılar ki, Zəngəzurun (eləcə də Naxçıvanın və Qarabağın) Ermənistana verilməsi erməni xalqının sovet hakimiyyətinə inamını artırır.

Lenin tərəfindən Zaqafqaziya üzrə fəvqəladə səlahiyyətli şəxs (faktiki Qafqaz canişini) təyin olunmuş Orconikidze də bu məsələdə ermənilərə dəstək verirdi.

Rusiyanın xarici işlər naziri Çiçerin 1920-ci il iyunun 2-də Orconikidzeyə məktubunda bu məsələ ilə bağlı yazırdı: "Daşnak (Ermənistan) ilə hökuməti ilə kompromisə nail olmaq bizə vacibdir".

1920-ci il 10 avqustda Rusiya K(b)P-nin Qafqaz Bürosu Azərbaycanın bolşevik rəhbərliyinin razılığı olmadan Naxçıvanın Şərur-Dərələyəz bölgəsini Ermənistana vermək barədə qərar çıxardı, Qarabağ və Zəngəzur isə Azərbaycanla Ermənistan arasında "mübahisəli ərazilər" elan olundu.

Bolşevik Rusiyası Azərbaycan torpaqları hesabına Ermənistanı şirnikləndirmək və sovetləşdirmək siyasəti Azərbaycanın kommunistləri tərəfindən etiraz doğurdu.

Azərbaycan Müvəqqəti İnkilab Komitəsinin sədri Nərimanov buna qarşı çıxaraq Leninə məktub yazdı.

Nərimanov yazırdı ki, Mərkəzin çıxardığı qərarlar Azərbaycan əhalisi arasında Rusiyaya və sovet hökumətinə inamı sarsıdır.

"Zəngəzur və Qarabağın neytrallaşdırılması, yaxud daşnaklara verilməsi... (Azərbaycan müsəlman əhalisi tərəfindən)xəyanət sayılacaqdır... Müsəlman kütlələr Sovet hakimiyyətinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü qorumamasını satqınlıq, ermənipərəstlik yaxud sovet hakimiyyətinin zəifliyi hesab edəcəklər..."

(«К истории образования Карабахской автономной области Азербайджанской ССР. 1918-1925. Документы и материалы. Баку, Азернешр, 1989, с.56»).

Lakin bu etirazların faktiki nəticəsi olmadı. Çünki Azərbaycanın sobet rəhbərliyində də ermənilər güclü qüvvəyə malik idilər.

Bu arada bolşevik Rusiyası Azərbaycanın sovet hökuməti ilə və tezliklə qurulması gözlənilən Ermənistan sovet hökuməti ilə ikitərəfli sazişlər hazırlayırdı. Azərbaycan sovet hökuməti bu sazişdə ərazi bütövlüyü məsələsinin təmin olunmasına da ümid bəsləyirdi. Erməni kommunistləri də Zəngəzur, Naxçıvan və Qarabağ məsələsinin öz xeyirlərinə həllini gözləyirdilər.

1920-ci il noyabrın 29-da Ermənistnda (Yerevanda) sovet hakimiyyətinin qurulduğu elan olundu, hərçənd bölgələrdə daşnak hökuməti hələ tam süqut etməmişdi.

Zəngəzurun Ermənistana verilməsi 1920-ci il noyabrın 30-da keçirilən Azərbaycan K(b)P MK Siyasi və Təşkilat bürolarının birgə iclasının qəbul etdiyi qərarı ilə həll

olundu.

Azərbaycan K(b)P MK Siyasi və Təşkilat bürolarının birgə iclasında 3-cü məsələ kimi "Ermənistan da İnkilab Komitəsinin Ermənistanda Sovet hakimiyyətinin elan olunması haqqında teleqramı" müzakirə edildi və qərar çıxarılmışdı.

AK(b)P MK Siyasi və Təşkilat bürolarının birgə iclasının (30.XI.1920) qəbul etdiyi "tarixi" qərarlara aydınlıq gətirmək məqsədilə orada iştirak edənlərin tərkibinə də mütləq diqqət yetirilməlidir: Q.Orconikidze, Sarkis (S.Terdanielyan), Y.Stasova, Q.Kaminski, N.Nərimanov, Ə.Qarayev, M.Hüseynov.

İclasın qərarının "v" bəndində yazılırdı: "... Sovet Azərbaycanı ilə Sovet Ermənistanı arasında heç bir sərhəd mövcud deyildir.

Qərarın başlıca məqsədi onun mərkəzi bəndində ("q") öz əksini tapmışdı.

Orada deyilirdi ki, Zəngəzur və Naxçıvan sovet Ermənistanının tərkibinə keçirilsin.

Digər bəndlərdə isə yazılırdı: d) Qarabağın Dağlıq hissəsinə öz müqəddəratını təyin etmək hüququ verilir;

e) Sovet Azərbaycanı sovet Ermənistanı ilə qırılmaz hərbi və təsərrüfat ittifaqı bağlayır (o cümlədən neft haqqında göstərisin).

Qərarda həmçinin ("j" və "i" bəndləri) Nərimanova bütün bunlar barədə bəyanat hazırlamaq və onu Bakı Sovetinin plenumunda elan etmək tapşırırdı.

S.Orconikidzenin təkidi ilə tarixin qara səhifəsinə düşəcək bu bəyanatı məhz N.Nərimanov elan etməli idi.

Nərimanov qərarın əleyhinə idi, xüsusilə Naxçıvanla bağlı məsələyə qəti qarşı çıxırdı. Zəngəzurun isə bütünlüklə deyil, erməni əhalisinin çoxluq təşkil etdiyi qərb hissəsinin Ermənistana verilməsini mümkün sayırdı. Qeyd edək ki, ermənilərin 1918-ci ildə Zəngəzurdə həyata keçirdiyi qırğınlar nəticəsində burada azərbaycanlı əhalisinin sayı kəskin azalmışdı.

1920-ci il dekabrın 1-də Nərimanov Azərbaycan K(b)P MK Siyasi və Təşkilat bürolarının birgə iclasının qərarı barədə bəyanat verdi. Nərimanov həmin bəyanatda yalnız Zəngəzurdan bəhs edirdi.

-Nərimanovun Bakı Sovetinin iclasında verdiyi bəyanat (rusca):

«Советский Азербайджан, идя навстречу борьбе братского армянского трудового народа против власти дашнаков, проливающих и проливавших невинную кровь наших лучших товарищей-коммунистов в пределах Армении и Зангезура, объявляет, что отныне никакие территориальные вопросы не могут стать причиной взаимного кровопускания двух вековых соседних народов: армян и мусульман. Территория Зангезурского уезда предлагается Сов. Армении, и

трудоному крестьянству нагорного Карабаха предоставляется полное право самоопределения; все военные действия в пределах Зангезура приостанавливаются, а войска Советского Азербайджана выводятся»

(Mənbə: газета «Коммунист», Баку, 2 декабря 1920 г.).

В тот же день в одноименной газете «Коммунист», выходившей в Ереване на армянском языке, был опубликован исковерканный перевод на армянский язык текста декларации, в котором рядом с Зангезуром упоминался Нaxчыван, а фраза «предлагается Советской Армении» была переведена как «являются нераздельной частью Советской Армении».

-Zəngəzurun inzibati bölgüsü ilə bağlı Azərbaycan rəhbərliyində narazılıqlar isə özünü göstərməkdə idi.

Məhz buna görə, Zəngəzurun Ermənistana verilməsi rəsmən elan olunsay da qəzanın onun idarəçiliyinə keçməsi dərhal baş verməmişdi.

AK(b)P MK Siyasi və Təşkilat bürolarının 1921-ci il 12 yanvar tarixli iclasında "Zəngəzurun müsəlman hissəsinin inzibati cəhətdən təşkilatı" haqqında qərar çıxarıldı.

Qərarda Zəngəzur bölgəsini 2 yerə: **Qərbi Zəngəzur qəzası və Şərqi - əhalisinin kürdlərdən ibarət olmasına görə Kürdüstan qəzasına bölmək təklif edilirdi.**

əsasən kürdlərdən ibarət olmasına görə Kürdüstan qəzasına bölmək təklif edilirdi.

(Bax: İ.Musayev "Azərbaycanın Naxçıvan və Zəngəzur bölgələrində siyasi vəziyyət və xarici dövlətlərin siyasəti (1917-1921-ci illər)" monoqrafiyası, Bakı, 1998, c.284)

Nəticədə Zəngəzur qəzasının 6.742 kvadrat verstlik ərazisindən (Bax: Скибицкий А.М. Карабахский кризис // Союз, 1991, №7; Гейдаров Н.Г. В горах Зангезура. Баку, 1986, с.3) 3.105 kv.verstli Azərbaycan SSR tərkibində qalmış, 3.637 kv.verstlik hissəsi isə Ermənistana verilmişdi.

Onu da qeyd edək ki, Azərbaycanın tarixi ədəbiyyatında bu problem kifayət qədər həllini tapmamışdır.

-Naxçıvana gəldikdə, həmin dövrdə bu bölgə Türkiyə qüvvələrinin nəzarətində idi və burada sovet hakimiyyəti faktiki mövcud deyildi.

Məhz Türkiyənin qəti mövqeyi, eləcə də Nərimanovun Naxçıvanla bağlı prinsipial mövqeyini Mərkəzə (Leninə) bildirməsi Azərbaycanın bu tarixi torpağının Ermənistana verilməsinin qarşısını aldı.

1921-ci ilin oktyabrın 13-də imzalanan Qars müqaviləsində Naxçıvanın Azərbaycanın ərazisi kimi təsdiqlənməsi ilə Ermənistanın Naxçıvana yiyələnmək cəhdi boşa çıxdı.

-Qarabağa gəldikdə isə, 1921-ci ilin iyulun 4-də RK(b)P MK Qafqaz Bürosunun Stalinin iştirakı ilə keçirilən iclasında "Qarabağ məsələsi" müzakirə edilərək Dağlıq Qarabağın Ermənistan SSR-in tərkibinə daxil edilməsi barədə qərar çıxarılsa da, Nərimanov buna qəti etiraz etdi.

Qərarla razılaşmayan Azərbaycan kommunistləri ilə ermənipərəst qüvvələr (Kirov, Orconikidze, Myasnikov, Fiqatner) arasında ciddi ixtilaf yaranır.

Nəticədə səhərişi günü, 1921-ci il iyulun 5-də Qarabağ məsələsinə N.Nərimanovun qəti tələbi ilə yenidən baxaraq Dağlıq Qarabağı Azərbaycan SSR hüddurlarında saxlanması, Dağlıq Qarabağa Şuşa şəhəri inzibati mərkəz olmaqla geniş muxtariyyət verilməsi qərara alınıb.

Bu qərar iki il sonra, 1923-cü il iyulun 7-də Azərbaycan SSR hökumətinin dekreti ilə rəsmiləşdi.

-Zəngəzurun Ermənistan SSR-ə verilmiş hissəsində Qafan, Gorus, Qarakilsə (Sisian) və Mehri rayonları yaradıldı.

Nəticədə Naxçıvan digər Azərbaycan torpaqlarından ayrı salındı.

Zəngəzurun Azərbaycanda qalan hissəsində isə əvvəlcə **Kürdüstan qəzası**, sonra isə Zəngilan, Qubadlı, Laçın rayonları yaradıldı.

Bax:

Административно-территориальное деление Армянской Советской Социалистической Республики (Источник: Советская Энциклопедия)

(1921-1928 гг) - 10 уездов:

- 1.Даралагезский - с. Кешишкэнд.
- 2.Делижанский – Делижан.
- 3.Зангезурский - г. Герюсы (Горис)
- 4.Ленинаканский - г. Ленинакан
- 5.Лори-Бамбакский - г. Караклис.
- 6.Мегринский – Мегры.
- 7.Ново-Баязетский - Нор-Баязет.
- 9.Эриванский - г. Эривань.
- 10.Эчмиадзинский – Вагаршапат.

24.07.1929- 1.10.1930 (5 округов):

- 1.Зангезурский –
 - 2.Ленинаканский -
 - 3.Лорийский -
 - 4.Севанский -
 - 5.Эриванский –
- 1933-cü ildə Ermənistan SSR-in ərazisi rayonlara bölünür və Zəngəzur adı xəritədən silinir.

-Bax həmçinin:

Административно-территориальное деление Азербайджанской Советской Социалистической Республики (Источник: Советская Энциклопедия)

- Май 1920 (20 уездов)
- 1.Агдамский - г. Агдам
- 2.Агдашский - г. Агдаш
- 3.Арешский - г.
- 4.Бакинский - г. Баку
- 5.Ганджинский - г. Ганджа
- 6.Геокчайский - г. Геокчай
- 7.Джебраилский - г. Джебраил
- 8.Джеванширский - г. ?
- 9.Джеватский - г. Джеват
- 10.Закатальский - г. Закаталы
- 11.Зангезурский - г. Зангезур
- 12.Казахский - г. Казах
- 13.Карягинский - г. Карягино
- 14.Кубинский - г. Куба
- 15.**Курдистанский** - г. Абдалляр
- 16.Ленкоранский - г. Ленкорань
- 17.Нухинский - г. Нуха
- 18.Сальянский - г. Сальяны
- 19.Шемахинский - г. Шемаха
- 20.Шамхорский - г. Анненфельд

1922.Зангезурский уезд упразднен.

TARİİYEL
KÜSKÜN

ULU HEYDƏR OĞLUSAN.

Azərbaycan adını yüksəklərə qaldıran,
Dövlətini qoruyan, qəlbə sevinc dolduran,
Bu firavan ölkəni caynaqlardan saldıran,
Hər kəsə ümüd verən Tanrımızdan sonrasın,
Millət üçün yaranan Ulu Heydər oğlusan.

Müstəqil ölkəmizi zirvələrə ucaldın,
Xalqın üçün yaşadı, xalqın üçün yaratdın.
Millətini çox sevdi, insanları yaşatdın,
Hər kəsin sevimlisi, şərəfli bir adın,
Xalqımızın baş tacısın, Ulu Heydər oğlusan.

Keçilən bütün yolun əyrisi var, badı var,
Hamı eyni ölçülməz, yaxşısı var, yadı var,
Xalqımızın şərəfli, tükənməyən adı var,
Ürəklərdə yaşayan, Əliyevlər soyusan,
Tarixlərə yazılan, Ulu Heydər oğlusan.

Sair Küskün diləyir,ürəkdə bir arzudur,
Allah səni qorusun, dünya boyu yaşa,dur.
Əbəssiz bir lidərsən, yenə yarad, yenə qur,

Azərbaycan xalqının, sevincinin dadısın,
Xoş günləri yaradan, Ulu Heydər oğlusan.
30.08.2011.

BU BÖYÜK ADA

Böyük söz sərrafı Qədim oğlusan,
Ulu məmləkətin qədim oğlusan,
Qoç Nəb nəvəsi, əmim oğlusan,
Qanımız eynidi,eyni qandanıq,
Bir nəsil övladı, eyni candanıq.

Dərdin köklənibdi inləyən tara,
Sinənə yüz yerdən vurulub yara.
Şair, də sən hara, Günəşli hara,
Burda bilinməyir ləlin qiyməti,
Sən bunu gözləmə, gözləmə qəti!..

Qubadlı elinin şair oğlusan,
Söz-sənət zirvəsi, mahir oğlusan,
Züleyxa aşığı, Tahir oğlusan,
Bu yaşda eşqinə heyranam sənin,
Alışan köksündə qalmasın qəmin.

Qubadlı yuxuna girir hər gecə,
İnsan var heç nəyi almayıq vecə,
Çoxda fikir vermə hər sərsəm, gicə,
İnşallah dönərsən vətənə sarı,
Ömrün çiçək açar, görər baharı.

Küskünəm, sənətin, bilmanı sənsən,
Könül dərdlərin dərmanı sənsən,
Dəni, dəyirmanı, xırmını sənsən,
Üyünüb qəlbində neçə söz, səda,
Vurğunam daşdığıın bu böyük ada.

Tariyel Küskün 28.09.2011.

Bariyə
Bala

İŞEV BİBE MƏVANA MİN

İşev bibe məvana min, ez bibinim tər bejna te.
Dısa bibe hogira min, ez ramüsim reş çavên te.
Jan-êşên xwe te ra bėjim, bikewgiri halê minda,
Bê te rojêm vala diçin, nanihêrim bedew-rinda.

İşev bibe məvana min, ez xemleke teze tekim,
Derê malam here-werê, bejin-bala te mēzekim.
Destê nevyaya em bigirin, dilan, cejna tev bigerin,
Xaliq-alem rica bikin, ji vê dinê dereng herin.

İşev bibe məvana min, em bigerin Kurdistanê,
Doza gelê xwe mēzekim, şev bimînin li zozanê.
Hêsrên çava bikin melhem, şefê bidin birindara,
Rebbê jorin bikin hîvî, zû qut bike qelpa, hara.

İşev bibe məvana min, em bibinin êla giran,
Tev tawafkin em merzelê Herîr, Xanî, Feqîyê Teyran.
Tase ava welêt vexun, kevaca me vepesire,
Sîngê Sîpan me definkin, em ji hevdu nebin dîre.

İşev bibe məvana min, em kulîlka biçirpînin,
Baq-baq bikin, ser merzelê şêr-şenbaza bireşînin.
Bilindbin ser Agrîya kal, ji Xwedayê bikin rica,
Heq-rusqeta me bistîne, şa be dilê dosta-qenca.

İşev bibe məvana min, em serokê xwe bibinin,
Der-dîwarê Îmraliyê kafkûn bikin, bihedmînin.
Tevî serok Amed, Wanê bikin taştê, firavîne,
Dunya-alem pîrozbayê min û te ra tew bişîne.

İşev bibe məvana min, cejna gelê xwe pîrozkin,
Libasekî kesk-sor-sipî me ra bînin, em li xwekin,
Ser govendê tu bîksîni, bejna zirav temaşekin,
Xewna şîrin xilaz nebe, çavê kasil ez venekim.

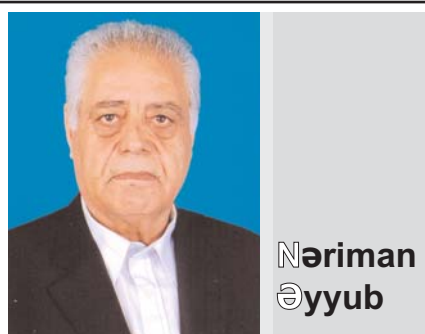
Hemû rojêd xweye bê te hesav dikim sar û vala,
Tev min naçî, tev min nayî, em dîrketin ji hevala.
Xwedê ew roj kir para min, ez çî bikim jıyan waye,
Heta dawyê em tev nejin, emir-ferman dest Xudaye.

XWEZİL GULİSTAN BE

Bixemile, hemû qulçêd welatê min,
Xwîn-xozavê paqîş bibin çem-kanyêd min.
Amed, Wanê, Şivan lêxe tembûr şa-geş,
Kuta bibin hemû rojêd dew, doze reş.
Keçik herin bin darûka boy çepokê,
Xort boy hubê hevra bikin menceçeqê.
Ber bîstana lorik têrbîn, mekin zarîn,
Dayîk û xûşk boy bira, lawa mekin zêrîn.
Esmann vebe, kulîlka bidin çiqê dara,
Düvmeşek lez mizgîn bînin ji bahara.
Dapîr, bavpîr ser sicadê rûnê rihet,
Gelê me yek be, ji yekbûnê hilde qewet.
Bendav lêxe, bigre pêşya çemêd har, gur,
Îdî bibe xwedan axa xweye lel-durr.
Welêt derê bîn-nefese neyarê har,
Cot bimeşin keç û xortêd kawe-kubar.
Yek ala me bimîlmile tevî ala,
Dil-hinavêd xwînaxarêd me bibin bela.
Zêrêd meye reş, zer, sipî bibe yêd me,
Piyêd qirêj nekevîne nav axa me.
Tirba Xanî, Qazî, Berzan bibin ziyaret,
Mirovêd dinê wan tawafkin bê tîrs, rihet.
Kevn bê holê, neteribe helalîye,
Bêye kivşê kî ku hatye û kî büye.
Her kes rûnê ser axa xwe, nebin qut-qîr,
Edilayî penc bavêje, redbin qelp-hur.
Başîr, Bakûr, tew Rojava, him Rojhilat,
Dest bidin hev, tevî hevdu bikin xebat.
Kurd komkarbin, kulmê lêxin hemû cîkî,
Nolî çema gîşk bimeşin li alîkî.
Dinya rihetbûnê hilde, nebin tofan,
Gund-bajarên şen bimînin, nebin wêran.
Şîn tune be, ken têkeve dev û lêva,
Dilan bibin, hevdu şabın bûk û zava.
Dibistana bixaxive zimanê dê,
Vî emrî da ez bibinim ewê demê.
Guhê min da bê nalîna qelp-neheqe,
Dinya ronik rihet herim mala heqe.

İDÎ RABE

Rabe, ezîza min, biweklîne vêxistinaya tu şemdanê,
Emir aza, em bextewar, bi tevayî mēze bikin Kurdistanê.
Rabe, sosina min, nefis dudune, lê qelbê me tev lédide,
Deme, ji xasbaxçe Mem û Zînê baqê gulê al tu hilde.
Rabe, tamam quma hevtangê min û te hemû zeryan,
Bestê Miksê gul çilmişin ji av û hêsrê Feqîyê Teyran.
Rabe, kevotka min, emir diçe, kuta dibê halê pejmûr,
Heta kengê ji çavê reş berjêr bibin tim hêsrên hûr.
Rabe, bese razeyê, were em cîkî li Kerkûkê bikin mēze,
Çîya û banîyê Kurdistanê topkî baqê gulên teze.
Rabe, rabe mizgîn heyê, min û te pîroz dike tamam dinê,
Em ji herin, bi tevayî pîroz bikin azayîhez Kurdistanê.

Nəriman
ƏyyubSAYMADIN ÜÇ NƏFƏR
MƏRD KİŞİLƏRİ

Saymadın üç nəfər mərd kişiləri,
Tutdun...miz...ruz...ranı, o nadanları.
Yaxına qoymadın «qurd» kişiləri,
Saymadın bizləri, yanın canları.

O alim Ağanı, Nəriman şairi,
Alqayıdtək o seyidi, o piri.
Vəzirxanı, işi bilən mahiri,
Unutdun, çağırdın qaraqanları.

Elə iş gördün ki, etməz heç insan,
Kənardan boylandıq biz sənə yanın.
O inandıqların deyil utanan,
Sən də utanmadın həmin anları.

Ona görə işlər oldu tərşinə,
Axırda düşdün o gülünc günə.
Sözə baxan olsan deyərdim sənə,
Yaltaqlananların zəhər qanları.
Buraxmadın yaxınına bizləri,
Əqildən, kamaldan tamam düzləri.
Eşdidirdin o natəmiz üzləri,
Çoxalıbdır satqınların sanları.

Qapıda dururdu sumka gəzdirən,
Qəhbə arvad kimi özün əzdirən.
Nəriman Əyyubu tamam bezdirən,
Eşitdin o saxta utananları.

22.10.2010.

NƏRİMANIN

İlk gündən sevdiyi çatmadı ona,
Dərhal itkin düşdü ləli Nərimanın.
O həsrət beləcə çatanda sona,
Al-qanını sordu zəli, Nərimanın.

Aylar gəlib keçib, ötdükcə illər,
Bir-birini əvəz etdi fəsilələr.
Bildi ilk eşqini obalar, ellər,
Sevgiyə dəymədi əli, Nərimanın.

Nəriman Əyyubun yazdığı sözü,
Gəzəcək Tehranı, Xoyu, Təbrizi.
Müxalif olsa da əllisi, yüzü,
Durar arxasında eli, Nərimanın.

27.11.2010.

BU BELƏ OLMAZ

Varlığın kor olan keçisi belə,
Hər zaman qiymətli pula satılır.
Əzəldən belədir bu dövrən, Lələ,
Gözəllər varlanan dula satılır.

Gözəllər gözəli kasıb bir sənəm,
Bir varlı gədəsi bəyənmez onu.
Doğru həqiqəti söyləyən mənəm,
Yalan danışmanam ta ömrüm sonu.

Varlığın bir çirkin olan qızına,
Töküldü min yerdən müştəriləri.
Qonşusu kasıbın gözəl qızına,
Elçi gələn yoxdur illərdən bəri.

Dövrünün qəribə işləri vardı,
Varlılar kasıbı bəyənmiş heç an.
Xoşagəlməz işin uzandır ardı,
Bu işlərə artıq baxmır Yaradan.

Pozuldu dünyanın düz qanunları,
On faiz milyonçu, dilənçi qalan.
Bar verən arılar oldu cır arı,
Desələr düzələr, yalandır, yalan!

Haqsızlıq dünyanı bürüyüb bu gün,
Dünyanın hər yeri olur tarimar.
Fəlakət hər yeri batırıb bütün,
Dünya insanlara olur tamam dar.

Allahın qəzəbi tutub bizlərə,
Çünki çox çıxmışdıq onun yolundan.
Səllər, sular bürüyübdür düzləri,
Axır səllər kimi dərələrdən qan.

Əgər düzəlməsə bu allahsızlıq,
Dünya məhv olacaq, beləcə qal-
maz...

Bürüyüb hər yeri bic, abırsızlıq,
Dəyişin insanlar, bu belə olmaz!

10.08.2010.

AKİF AĞA

Akif ağa, məqsədiniz mübarək,
Başa gələr arzuların inşallah.
Arzumuzdur səni deputat görək,
Kömək etsin bizi yaradan Allah.

Yaradandan vardır böyük qüvvəsi,
Üstünüzdə dalğalansın kölgəsi.
Bir də kömək etsin xalqımızın səsi,
Seçilsəniz söyləyərik maşallah.

Fəqət iş görəndə düşün çox dərin,
Qoy nümunə olsun bütün işlərin.
Yaxşı işlərinə dəyək afərin,
Gündəlikdə söylə, Allaha pənah.

Sənə söyləsələr kənardan bir söz,
Araşdırmaq üçün səbr eylə, döz.
Kənardan boylanır min yaramaz göz,
Elə işlər gör ki, axır etmə ah.
Olan yaxşılıqlar əvəzsiz qalmır,
Yersiz pislik edən zəfərlər çalmır.
Son peşmançılığın faydası olmur,
Bu həqiqət sənə qoy olsun agah.

Uyma bu dünyada heç zaman vara,
Uduzan kəslərə var etmir çara.
Var ki, əldən getdi, gəlmir dübara,
Varı tükənənlər ola bilməz şah.

Nəriman Əyyubu saymayın aciz,
Heyif ki qocalıb, saxlamayır diz.
Çalışın dünyada yaxşı qoyun iz,
Yaxşı iz qoyanı çox sevir Allah.

16.09.2010.

AĞA

Gözəl insan, elmlər doktoru,
BDU-nin müəllimi Ağa
müəllimə ithaf edirəm.

Ağa müəllim, ağaların ağası,
İllər keçsin ürəyiniz sağ olsun.
İnnən belə qəlbin görməsin yası,
Ucalsın başınız, uca dağ olsun.

Qısa vaxtda kəşf eylədim sizi mən,
Tez tutaram hər bir sözü-düzü mən.
Qoyacağam bu dünyada izi mən,
Yediğiniz daim qaymaq, bal olsun.

Sevməyirəm hər ötəri insanı,
Sevdim əzəl gündən siz tək qanını.
Elm yolunda məşəl kimi yananı,
Dörd tərəfin bağça olsun, bağ olsun.

Söyləmişəm, dözmüşəm hər əzaba,
Mehriban bir ata, qayğıkeş baba.
Hamı deyib bu kişiye mərhəbə,
Həyatında daim xoşbəxt çağ olsun.

Az müddətdə tanındınız Nərimana,
Dost yolunda alışana, yanana.
Mən heyranam sizin kimi insana,
Övladların sənə min budaq olsun.

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN «ŞƏRƏFNAMƏ» ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Əvvəli ötən saylarımızda

Əmir İbrahim edam olunarkən Həsənəli, Hüseynevi və Şahməhəmməd adlı üç oğlu var idi. Həsənəli ilə Hüseynevi dövrün siyasi ziddiyyətlərindən istifadə edərək, öz irsi əmirliklərinə sahib olmaq fikrinə düşdülər. Onlar 1495-ci ildə Kürdüstanə gələrək əvvəl Bidlis əmirliyinə yaxın olan Heqari əmirliyində dayanıb əlverişli vaxt gözlədilər. Lakin bu zaman Heqari əmirliyində yaşayan assorilərin üsyanı onların planını pozdu. Bidlisi yazır ki: «Heqari əmiri İzəddinşirə üsyançıları arasındakı vuruşma zamanı Həsənəli ilə Hüseynevi öldürüldü (76, 392). Bundan sonra Əmir İbrahim üçüncü oğlu Şahməhəmməd Qum şəhərindən Bidlis vilayətinə gəldi. O, Ruzəki tayfasının yardımı ilə Bidlis qalasını tutaraq öz irsi əmirlik hüququnu əldə etdi (1498-1500). Şahməhəmməd bir qədər özünü möhkəmləndirdikdən sonra əmisi oğlu Şərəf bəyi Bəxti tayfasına xas olan Orux vilayətindən gətirib Muş rayonunda öz nümayəndəsi təyin etdi. Lakin Şahməhəmmədin hökmlərliyi uzun sürmədi və 1500-cü ildə öldü və İbrahim adlı kiçik bir oğlu qaldı. Buna görə də Bidlis əmirliyinin idarə olunması Ruzəki zadəganlarından Əbdürrəhman ağa Kvalisinin ixtiyarına keçdi. Lakin bu vəziyyətdən narazı qalan Ruzəki zadəganlarından Şeyx Əmir Bidlisi Əbdürrəhman ağa əleyhinə olaraq Muş əmiri Şərəf bəyi Bidlis vilayətinə gətirmək qərarına gəldi. Bidlisi göstərir ki, araqarışdıranların fitnəkarlıqları nəticəsində əmioğlanları arasında ki dostluq düşmənçiliyə çevrildi (76, 400-401).

Əbdürrəhman ağa Şərəf bəy əleyhinə tədbirlər gördü. O, Şərəfbəyi Muş rayonundan Bidlisə gətirmək və sonra onun gözlərini çıxarmaq haqqında Əmir İbrahimlə razılaşdı. Lakin bu tədbiri Şərəf bəy bilib Bidlisə gəlməkdən imtina etdi. «Şərəfnamə»dəki məlumat əsasən Əmir İbrahim, eyni məzmununda bir neçə dəfə məktub yazdısa da, Şərəf bəy bu dəvətləri rədd etdi (76, 401). Bunu bəhanə edən Əmir İbrahim Muş nahiyəsinə qoşun göndərmək qərarına gəldi. Şərəf bəy bu hadisədən də xəbərdar oldu və yaxın adamları ilə birlikdə Muş qalasını möhkəmləndirdi və müharibəyə hazırlaşdı. Baş verən vuruşmada Şərəf bəy qalib gəldi. Çünki Ruzəki tayfasının əksəriyyəti onu müdafiə edirdi. Bidlisi yazır ki, müharibə zamanı Ruzəki tayfası Əmir İbrahimdən ayrılaraq Şərəf bəyin tərəfinə keçdi (76, 403). Vəziyyəti belə gören Əmir İbrahim və Əbdürrəhman ağa sülh təklifini irəli sürdülər. Hər iki tərəf sülhə razılıq verdi. Sülhün şərtlərinə əsasən Bidlis əmirliyi ilə Əxlat Şərəf bəyə, Muş əmirliyi ilə Xnos Əmir İbrahime verildi. Bu sülhdən sonra Əmir İbrahim Bidlis qalasında dərhal böyük bir qonaqlıq təşkil etdi və bununla da hər iki əmioğlanları arasında barışıq oldu. Lakin bu barışıq və sülh o qədər də uzun sürmədi. Bidlisi yazır ki, qonaqlıq gecəsi Şeyx Əmir Bilbasi bir neçə nəfərlə birlikdə Əmir İbrahimin yataq otağına daxil olub onu həbs etdi. Beləliklə də Şərəf bəy bütün ölkənin hökmdarı oldu (76, 405).

Əmir Şərəf 1501-ci ildən 1533-cü ilədək müəyyən fasilələrlə Bidlis əmirliyini idarə etmişdir. Onun hökmlərliyi dövrü Bidlis əmirliyinin siyasi tarixində ən ağır və çətin dövrlərdən biridir. Çünki həmin dövrdə Kürdüstan, Osmanlı-İran ziddiyyətinin əsas mərkəzinə təşkil edirdi.

1507-ci ildə I Şah İsmayıl Səfəvi Diyarbəkiri əyalətinə qayıdarkən Əmir Şərəf onun görüşünə getmiş və Səfəvilər dövlətinə tabe olduğunu bildirmişdir. Bidlisi qeyd edir ki, «Şah İsmayıl Səfəvi Əxlat qalasına çatdıqda Əmir Şərəf onu qarşıladı və təntənəli bir ziyarət təşkil etdi. O, şahı böyük hədiyyələr verdi və şah isə onu mükafatlandırdı, Bidlis əmiri olmasını bir daha təsdiq etdi» (76, 409-410).

Əmir Şərəf həmin ildə ikinci dəfə Şah İsmayılın Xoyda qışlaq saldıqı zaman digər Kürd əmirləri ilə birlikdə görüşünə getmişdir. Diyarbəkiri valisi Xan Məhəmməd Ustaclu Kürd əmirlərindən şahı şikayətləndiyi üçün şah, Kürd əmirlərini həbs etmək üçün hər birini bir qızılbaş əmirinə, o cümlədən Əmir Şərəfi də Əmir xan Mosulluya tapşırırdı. Sonra Şah İsmayıl Səfəvi, Çapan Sultan Ustaclunu Bidlis əmirliyini, Rumlu Divan sultanı Heqari əmirliyini, Qoruqçubası Yeqin bəy Təkəlonu isə Cəzirə əmirliklərini işğal etməyə məmur etdi. Bidlisi göstərir ki, Ruzəki tayfası 6 ay Bidlis qalasını müdafiə etdi, lakin Əmir Şərəfin gəlməsindən ümitsiz qaldıqları üçün qala Çapan sultana təslim edildi (76,

407).

Bidlis qalası təslim olduqdan sonra 1507-ci ildə Çapan sultan Qurd bəy Şərəflunu Bidlis əmiri təyin edib, özü isə Təbrizə qayıtdı.

Həmin il Səfəvilər sarayında baş verən hadisələr və xüsusilə Özbək Şeybani xanın Xorasan nahiyəsinə hücum etməsi Şah İsmayılı çox düşündürdü. Bununla əlaqədar olaraq, o, Kürd əmirlərini azad etmək fikrinə düşür və onların birindən başçılarının Əmir Şərəf ilə Məlik Xəlil46 olduğunu öyrənir. «Şərəfnamə»də verilən məlumata görə Şah İsmayıl həmin iki nəfərdən başqa qalan əmirləri azad etmişdi (76, 412).

1510-cu ildə Şah İsmayıl Əmir Şərəf ilə Məlik Xəlili əsir halında Xorasan tərəfə sürgün edir. Ruzəki tayfasından olan Məhəmməd ağa Kəlhuki də gizli olaraq şahın ordusuna qoşulmuşdu. O, imkan tapdıqda Əmir Şərəfə yemək və meyvə aparır, onu qaçırtmaq haqqında məsləhətlər edirdi.

Nəhayət, Məhəmməd ağa bir gün fürsət əldə edərək, bir neçə yəhərli at hazırlayır və Əmir Şərəfi çadırdan çıxarıb Kürdüstanə doğru aparır. Onlar Heqari əmirliyində olan bir kəndə gəlirlər. Ruzəki zadəganlarından olan və Əmir Şərəfin keçmiş dostu Şeyx Əmir Bilbasi həmin kənddə Əmir Şərəflə görüşərək onun gəlmə xəbərini Ruzəki tayfasına yetirir. Əmir Şərəf tayfa üzvlərindən iki min nəfərə qədər ordu toplayıb Şeyx Əmir Bilbasi ilə birlikdə Bidlis üzərinə hücum etdilər.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, bu zaman Bidlis, Ədilcavaz və Ərciş əmirliklərində Şah İsmayıl tərəfindən Qurd bəy Şərəflu hökmdarlıq edirdi. O, bünün qüvvəsini Şeyx Əmirə qarşı səfərbər etmişdi. Bidlisin «Göy meydanında» baş verən vuruşmada Ruzəki tayfası qalib gəlmək ərəfəsində idi. Lakin Kürd tayfa başçılarından Mahmud bəy Pazukinin xəyanəti nəticəsində Qızılbaşlar qalib gəldilər. Bidlisi göstərir ki, bu müharibədə Ruzəkilər məğlub oldu. Şeyx Əmir Bilbasi və oğlu Əlağa öldürüldü. Onların cənazələri qalıblar tərəfindən yandırıldı (76, 414-415; 97, 356).

Beləliklə, Əmir Şərəf bir müddət köməksiz və ümitsiz qaldı. Həmin dövrdə Osmanlı-İran hökumətləri arasındakı ziddiyyət ən kəskin nöqtəyə çatmışdı. Buna görə də Mövlana İdris Bidlisi Osmanlı sarayının xeyrinə Kürd əmirləri arasında təbliğat aparır və onları Şah İsmayıl hakimiyyətinə qarşı təhrik edirdi. Öz irsi əmirliyinə çatmağa can atan Əmir Şərəf bu vəziyyətdən dərhal istifadə etmək qərarına gəldi və bir neçə Kürd əmirlərini də özü ilə həmrəy etdi. «Şərəfnamə»dəki məlumatlara görə Əmir Şərəf digər Kürd əmirləri ilə birlikdə I Sultan Səlimə məktub yazıb ona tabe olduğunu bildirdi. O, həmin məktubu Məhəmməd ağa Kəlhuki və Mövlana İdris vasitəsilə sultan sarayına göndərdi (76, 415-416).

Sultan Səlim Kürd əmirlərinin bu məktubundan çox şadlandı və Azərbaycan üzərinə hazırladığı hərbi səfərdə onların iştirakını təşkil etdi. Bidlisi yazır ki: «...Sultanın Çaldıran çölündəki zəfərli yürüşündə Əmir Şərəf də iştirak edirdi» (76, 415-416).

Həmin dövrdə Diyarbəkiri valisi Xan Məhəmməd Ustaclunun qardaşı Əvəz bəy Şah İsmayıl tərəfindən Bidlisdə hökmdarlıq edirdi. «Şərəfnamə»də deyilir ki, Əmir Şərəf Çaldıran müharibəsindən sonra da Osmanlı hökumətinin Qızılbaşlara qarşı apardığı Diyarbəkiri müharibəsində iştirak etmiş və 1516-cı ildə Bidlis əmirliyini Qızılbaşlardan geriye almışdır (76, 417-418).

Türk mənbələrində göstərilirdiyi kimi, I Şah İsmayıl Səfəvinin Diyarbəkiri valisi Qaraxana kömək göndərdiyi Qızılbaş ordusuna basqın etmək məqsədilə Bidlis əmiri Əmir Şərəfəddin Mövlana İdrisin göstərişi ilə digər Kürd əmirləri ilə ittifaqa girdi, onlar 4 min atlı ilə Əxlatdan Ərciş əmirliyinə doğru hərəkət edərək, düşməne ağır zərbə vurdular (85, 379).

Məhəmməd Əmin Zəki Çaldıran müharibəsində Şah İsmayıl Səfəvinin məğlub olduğunu qeyd edir. Bidlis əmiri Şərəf bəy öz qalaları üzərində Osmanlı bayrağı qaldırdı və Şah İsmayıl tərəfindən həmin vilayətdə əmir olan öz qardaşı Xəlil bəyi qovub çıxartdı (117, 176). Məhəmməd Əmin Zəkinin fikrinə zidd olaraq Bidlisi Xəlil bəyin Bidlis əmiri Şərəf xanın qardaşı deyil, Pazuki Suvar bəyin oğlu olduğunu göstərir (76, 402). Bundan başqa Diyarbəkiri müharibəsinin başçısı Biqli Məhəmməd paşa da Diyarbəkiri qələbəsi münasibətilə I

Sultan Səlimə göndərdiyi məktubda bütün Kürdüstan bəyləri ilə yekdil olaraq düşməne qalib gəlməsini və şücaətli kürd əmirlərinin köməyi ilə əldə etdiyi qələbəsinə göstərmişdi (98, 418-419).

Bu göstərilən faktlara əsasən 1514-cü ildə Əmir Şərəfin Bidlis əmirliyində olması və Xəlil bəyin onun qardaşı qeyd edilməsi haqqında Məhəmməd Əmin Zəkinin verdiyi məlumatı düzgün hesab etmək olmaz.

I Sultan Səlimin Azərbaycan və Kürdüstandakı qələbəsi bir sıra Kürd əmirliklərini Osmanlı hökumətindən asılı vəziyyətə saldı. O cümlədən Bidlis əmirliyi də ocaqlıq tərzində Əmir Şərəfə verildi. O, istər I Sultan Səlim, istərsə də Sultan Süleyman Qazi zamanında həmin vəzifəni ifa etdi. Lakin Əmir Şərəf Osmanlı məmurlarının Kürdüstandakı özbaşınalıqlarına görə bir qədər narazı qaldı. O, həmin dövrdə Səfəvilər sarayına meyl göstərmək üçün nisbətən tərəddüd edirdi. Belə bir zamanda Qızılbaş sərkərdələri arasında baş verən ittifak və Osmanlı-İran ziddiyyətləri nəticəsində Azərbaycanın bəylərbəyisi Ölmə Təkəlu Təbrizdə I Şah Təhmasib əleyhinə üsyan qaldırdı.

1531-ci il hadisələrindən bəhs edən Qazi Əhməd Qəzvini yazır: «Ölmə Təkəlu Azərbaycanda 7 min nəfər öz tərəfdarlarından toplayıb üsyan qaldırdı. Lakin o, məğlub olaraq əvvəl Van, sonra isə Rum (Türkiyə) ölkəsinə getdi (101, 286; 83, 12).

Ölmə Sultan hökumətinə tabe olub onu Azərbaycan üzərinə yenidən hərbi səfər etməyə sövq etdi. Mənbələrdəki məlumatlara görə Sultan Süleyman Qazi, Diyarbəkiri bəylərbəyisi Fil Yaqub paşanın başçılığı ilə Ölməyə 30 min nəfərlik ordu verərək Bidlis və İmadiyyə əmiri Əmir Şərəfə qarşı göndərmişdi (101, 287; 76, 423).

XVI əsrin türk müəlliflərindən Sulaqzadə yazır ki, Ölmə Təkəlu şahdan üz döndərərək sultan sarayına gəldi və sultan onu böyük bir qüvvə ilə Bidlis üzərinə göndərdi. O, Bidlisi almaq istədikdə şah tərəfindən orada vali olan hakimi sabiq Şərəf xan hədsiz-hesabsız Kürd toplayaraq müharibəyə başladı. Lakin Ölmənin qoşunu qalib gəldi və Şərəf xanın başı kəsilib sultan sarayına göndərildi (85, 483).

Lakin Ölmə ilə Əmir Şərəf arasında gedən müharibə türk müəlliflərinin qeyd etdikləri kimi, tez və asanlıqla qurtarmamışdır. Düşməni təhlükəsinə qarşı hazırlaşan Əmir Şərəf 1534-cü ildə Təbrizə gedərək I Şah Təhmasibdən kömək aldı. O, ilk vuruşmada qalib gələrək Ölməni geri çəkilməyə məcbur etdi. Şah Təhmasib yazır ki: «Ölmə osmanlılara tabe oldu. Bidlis hakimi Şərəf xan bizim yanımıza gəldi, bu vaxt mən Xondqarə47 məktub göndərərək göstərdim ki, Siz Ölməni göndərin, biz də Şərəf xanı göndəririk. Niyə Ölmə ilə Şərəf xana görə islam şahları arasında dava baş versin? Lakin sultan bu təklifi qəbul etmədi» (101, 286; 83, 18).

(Ardı gələn sayımızda)

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çiyê? Ev ave.
Bu nêdir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

diran

Ev çiyê? Ev dirane.
Bu nêdir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çiyê? Ev agire.
Bu nêdir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çiyê? Ev mare.
Bu nêdir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çiyê? Ev bizine.
Bu nêdir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çiyê? Ev balone.
Bu nêdir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çiyê? Ev bacane.
Bu nêdir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çiyê? Ev otomobile.
Bu nêdir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taç

Ev çiyê? Ev taçe.
Bu nêdir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

canî

Ev çiyê? Ev canîe.
Bu nêdir? Bu nıdır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

çûcîk

Ev çiyê# Ev çûcike.
Bu nêdir? Bu çûcêdir.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chicken.

fincan

Ev çiyê# Ev fincane.
Bu nêdir? Bu fincandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup.

Çç

çav

Ev çiyê? Ev çave.
Bu nêdir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

çêlek

Ev çiyê? Ev çêleke.
Bu nêdir? Bu inêkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

defter

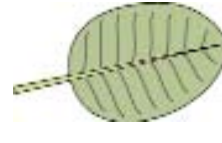
Ev çiyê? Ev deftere.
Bu nêdir? Bu dəftördir.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çiyê? Ev dare.
Bu nêdir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

Ee

belg

Ev çiyê? Ev belge.
Bu nêdir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

elok

Ev çiyê? Ev eloke.
Bu nêdir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

çaynîk

Ev çiyê? Ev çaynîke.
Bu nêdir? Bu çaynıkdır.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapot.

çakûç

Ev çiyê? Ev çakûçe.
Bu nêdir? Bu çakıkdır.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

dest

Ev çiyê? Ev deste.
Bu nêdir? Bu əldir.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çiyê? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

ker

Ev çiyê? Ev kere.
Bu nêdir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çiyê? Ev zebеше.
Bu nêdir? Bu qarğızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a watermelon.

Êê

êleg

Ev çiyê? Ev êlege.
Bu nêdir? Bu jiletir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çiyê? Ev hêke.
Bu nêdir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

Ff

fîl

Ev çiyê? Ev file.
Bu nêdir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an elephant.

firok

Ev çiyê? Ev firoke.
Bu nêdir? Bu təyyarədir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

fînd

Ev çiyê? Ev fînde.
Bu nêdir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

zerafe

Ev çiyê? Ev zerafeye.
Bu nêdir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

Gg

gizêr

Ev çiyê? Ev gizêre.
Bu nêdir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carrot.

gêzî

Ev çiyê? Ev gêziye.
Bu nêdir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a broom.

pê

Ev çiyê? Ev peye.
Bu nêdir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

kêr

Ev çiyê? Ev kêre.
Bu nêdir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

gore

Ev çiyê? Ev goreye.
Bu nêdir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

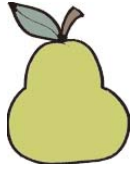

guh

Ev çiyê? Ev guhe.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо..
What is it? It is an ear.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

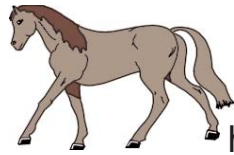
hirmê

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

hirç

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

li

dîl

Ev çîye? Ev dîle.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

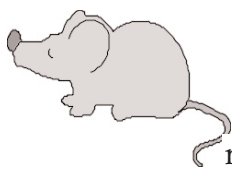
lepik

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu êlcêkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

Ev çîye? Ev lînge.
Bu nêdir? Bu çîqdir.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

mişk

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îi

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

îsot

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

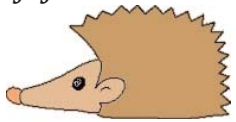

keştî

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gêmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

Ev çîye? Evjûjîye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

roj

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günêşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

rojname

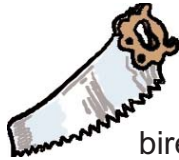
Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qezetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

kevjal

Ev çîye? Ev keviale.
Bu nêdir? Bu xêçêngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

Kk

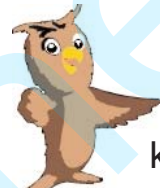
birek

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

kûsî

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is a owl.

kevçî

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşiqdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

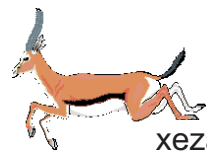
lêv

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdir.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

lîmon

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

xezal

Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

kûlî.

Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çeyirtkêdir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

masî

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdir.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

gamêş

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu camışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

meymûn

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

Nn

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörêkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

trên

Ev çîye? Ev trênê.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zêrrêbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev reñge.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdir.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

otobûs

Ev çîye? Ev OtObûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

Ev çîye? Ev sole.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

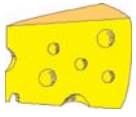

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyey? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

pîvaz

Ev çiyey? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

peçemek

Ev çiyey? Ev peçemeke.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyey? Ev pênûse.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

beq

Ev çiyey? Ev beq.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyey? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meçes

Ev çiyey? Ev meçese.
Bu nədir? Bu qayçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portəqal

Ev çiyey? Ev portəqale.
Bu nədir? Bu portəqaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

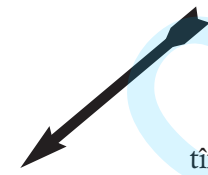
şêr

Ev çiyey? Ev şêre.
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çiyey? Ev kêwrîške.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyey? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyey? Ev roviye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyey? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyey? Ev Stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

se

Ev çiyey? Ev seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiyey? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Şş

şûr

Ev çiyey? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qılıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyey? Ev şeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

şîr

Ev çiyey? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

şüşə

Ev çiyey? Ev şüşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

Tt

tiîr

Ev çiyey? Ev tiriye.
Bu nədir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

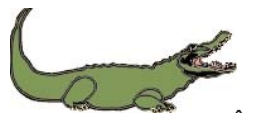
tûtî

Ev çiyey? Ev tûtiye.
Bu nədir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

pirtûk

Ev çiyey? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsah

Ev çiyey? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu tîmsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çiyey? Ev utiye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyey? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyey? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyey? Ev brûske.
Bu nədir? Bu ıldırımır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyey? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

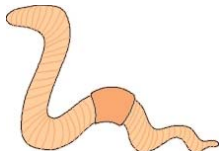
keVok

Ev çiyey? Ev keVoke.
Bu nədir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyey? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyey? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyey? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupişk

Ev çiyey? Ev dupişke.
Bu nədir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a scorpion.

biVir

Ev çiyey? Ev biVire.
Bu nədir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

berçavik

Ev çiyey? Ev berçavike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBƏ-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

w erdek

wêne

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şekildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

ewr

kew

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kœklikdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

xalxalok

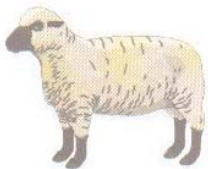
xanî

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendîr.
Что это? Это крест.
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

xaç

berx

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

heyve

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardîr.
Что это? Это огурец.
What is it? It is a cucumber.

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

yek

çiya

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

zengil

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zengdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

derzi

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

Селлахаттин Демирташ: правительство не имеет доверия в Амеде

Члены Ассоциации по правам человека (АПЧ) и представители прокурдской Партии мира и демократии (ПМД), провели вчера свой еженедельный митинг в Амеде (Диярбакыр), Батмане, Стамбуле и Джизре с требованием справедливости. Выступая на митинге в Амеде, сопредседатель Партии мира и демократии (ПМД), Селлахаттин Демирташ, заявил, что "государство не имеет больше легитимности в Амеде, потому что здесь нет справедливости в отношении курдов".

Демирташ отметил, что правительственные учреждения работают в Курдистане только против курдов, арестовывая и убивая. "Государство, а не курды, несет ответственность, за решение курдского вопроса", сказал он. Митинг Матерей в Диярбакыре был посвящен исчезнувшему Эролу Бору. Министерство юстиции осталось равнодушным к текущей голодовке в тюрьмах Турции, а полицейские власти подвергли критике митингующих. Shear web hosting service is not always a good solution. I highly recommend reading some hosting reviews such as hostmonster review or ipage hosting review.

Kurdishcenter.ru

ALFABÊ				DİKARÎ BIXWÎNÎ
KURDÎ		Azerî		
N b/s	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirîlî	Latinî	
1	Aa	Аа	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, çeş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzing, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, İbrahim, İran
12	Ii	Ьь	Iı	Kirin, birin, fîrîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, lîmon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Mîsir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, neví, ner, nav, nas, hinar, Hesen,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	Qq	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şîrîn, sekir, şewaç
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Uu	Юю	Üü	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Xx	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

UNUDULMAYAN ŞAHMALI KÜRDOĞLU

Mən Şahmalı Kürdoğlu ilə dost deyildim, amma onun vurğunuydum. Və günlərin birində (1991-ci ildə) bu gözəl sənətkarın dəvətilə Ağdamda, Qiyaslı kəndində onun qonağı oldum. Səhərə qədər yatmadıq, Şahmalının öz ömrünü, keçdiyi həyat və sənət yolu haqqında onun şirin söhbətinə qulaq kəsildim. Şahmalı Füzulini çox sevirdi, bu dahi şairin qəzəlləri onun dilindən düşmürdü. Elə səhəri o qəzəllərlə açdıq.

Şahmalı haqqında "Qobustan" curnalına bir yazı hazırladım. Amma yazı çap olunanda Şahmalı dünyada yox idi. Şahid olmuşdu.

İstəyirdim ki, onun haqqında bir kitab yazım, bu bənzərsiz sənətkarı tanıdım. Amma yazı bilmədim. Hər dəfə o kitaba başlamaq istəyəndə "Rast" muğamını dinləyir, Şahmalının qəm dolu, qəhər dolu, həm də sanki bu dünyaya, fələyin gərdişinə üsyan dolu səsinə eşidir, əlim-qolum boşalır.

İllər keçdi. İndi budur, Şahmalı haqqında bir kitab yazılıb. Onu Fazilə Qaraxanqızı yazıb. Ömründə Şahmalını görməyən, amma onun səsinin heyranlarından olan bir xanim. Ağdamın Pirzadlı-İsmayılbağlı kəndində, ziyalı ailəsində doğulan, bir müddət xanəndə kimi tanınan, amma indi şair-jurnalist kimi oxucuların diqqətini cəlb edən bir xanim.

"Şahmalı Kürdoğlu". Fazilə xanımın kitabına elə bu adı seçib. Kitabda üç əsas xətt görürəm: birincisi-Şahmalı Kürdoğlu sənəti haqqında müəllifin özünəməxsus düşüncələri, ikincisi onun keçdiyi məşəqqətli həyat yolu, üçüncüsü Şahmalını sevən sənət dostlarının onun haqqında xatirələri.

Müəllif Şahmalı haqqında nə bilir, nə eşidib, onların heç birindən yan keçmir. Ş.Kürdoğlu orta məktəbi Qiyaslıda bitirir, sonra Ağdamda pedoqoqçu texnikumu başa vurur, sonra da Türkmənistanda hərbi xidmət. Hərbi xidmətini başa çatdırır, amma orada universitetə daxil olur, hüquq fakültəsini bitirir. Qayıdandan sonra isə atası vax-

Sənət sirlərlə, möcüzələrlə doludur. Sənətkar ömrünü bitirir, amma onun yaratdığı sənət yaşayır. Dahi Üzeyir Hacıbəyovun, Azərbaycan musiqi sənətində izləri qalan, heç bir vaxt unudulmayan Cabbar Qaryağdı oğlu, Bülbül, Seyid Şuşinski, Keçəçi oğlu Məhəmməd, Xan Şuşinski, İslam Abdullayev, Zülfü Adıgözəlov, Yavər Kələntərli, Mütəllim Mütəllimov, Yaqub Məmmədov kimi sənətkarları yaşadan da onların sənətidir. Belə sənətkarlardan biri də Şahmalı Kürdoğlu idi. O, bizim muğam sənətində öz dəst-xətti olan, səsi ilə fələklərə meydan oxuyan misilsiz bir ifaçıydı. "Rast" muğamını demək olar ki, əksər xanəndələrimiz oxuyur, amma hələ də Şahmalının oxuduğu "Rast"ın təsiri duyğulardan silinməyib.

tilə qaçaq olduğu üçün Şahmalıya iş vermirlər, o müəllimliklə məşğul olur. İş elə gətirir ki, Şahmalını Bakıya dəvət edirlər. Böyük bəstəkarımız Fikrət Əmirov Ağdamda gəlir. Onun məqsədi Opera teatrına səsi olan, "Leyli və Məcnun"da oynaya bilən xanəndə tapmaq idi. Şahmalı və Bakir Həşimovu bu niyyətlə Bakıya dəvət edirlər. Ş.Kürdoğlu həm Opera teatrında, "Leyli və Məcnun" operasında çıxış edir, həm də filarmoniyada konsertlər verir. Beləliklə, məşhurluq başlayır. Az sonra o, "Rast" muğamını yazdırır və bir muğam ifaçısı kimi sənətsevərlərin rəğbətini qazanır.

Sonra isə ürəyinin sadəliyindən fitnə-fələ uyur, yeddi il həbsdə yatır. (Çox təəssüf ki, Fazilə xanımın kitabında bu faktın üstündən keçilib, Şahmalının başına gələn bu əhvalat çoxlarına məlumdur və mən "Qobustan" jurnalındakı yazımda da bu barədə qısaca söz açmışam). Sonra Şahmalı Ağdamda qayıdır, yenə müəllimliyini davam etdirir, universitetin filologiya fakültəsini də bitirir, Ağdamın musiqi dünyasına qovuşur, "Şur" ansamblınının yaradıcılarından, fəal üzvlərindən biri olur.

Əlbəttə, bu dediklərimin bir çoxu Fazilə xanımın kitabında çox geniş verilib. Bunlar bir insanın tərcümeyi-halında görünən cizgilərdir. Amma görünməyən, məlum olmayan cizgilər də çoxdur və Fazilə xanım bizi Şahmalı dünyasının o naməlum cizgilərini tanıdır.

Kitabın yaxşı cəhətlərindən biri budur ki, müəllim xanəndənin muğam haqqında fikirlərini də oxuculara çatdırır. Yəqin ki, xanəndənin dilindən söylənilən bu fikirlər yazılı şəkildə saxlanılıbmış. Şahmalı Kürdoğlu deyirdi: "Muğamın ayrıca bir fəlsəfəsi var, ərzun ayrıca fəlsəfəsi. Hər ikisində ümumi bir cəhət var ki, muğamat yeddi laddan və ayrı-ayrı şöbələrdən ibarətdir. Şeirin əruz vəznə də müxtəlif bəhrlərə və ayrı-ayrı növlərə, təfilələrə bölünür. Bu müqayisəni oxuculara izah etmək yerinə düşər. Məsələn: ərzun "Rəcəz" bəhri muğamın "Çahargah" ruhuna uyğundur. Hər ikisində üsyankarlıq, döyüşkənlik ruhu var. "Həzə" bəhri "Şur" muğamı ruhundadır. Hər ikisi

ürəkləri ehtizaza gətirir. Bu səbəbdən də "Şur" muğamının bir şöbəsinin adı "Dilkəş"dir. "Dilkəş" fars sözü olub, "ürəyi cəlb edən", "könül alan" mənasındadır. "Rəməl" dəvə və yaxud dəvə addımı-"Bayatı Şiraz" muğamının ruhuna uyğundur. "Bayatı-Şiraz" muğamı əsrlərdən üzü bəri gələn dəvə karvanını xatırladır. Bu muğamın ruhunda dərin düşüncə, kədər, həsrət, ümumiyyətlə, bir ağırlıq, bir ləngər var. İstər ustad oxusun, istərsə də yeniyetmə cavan, bu muğamın ruhundakı kədəri, zəhmi dərinəndən dərk edir, duyursan".

Hər bir sənətkar haqqında yazılan kitabda onun tək sənəti deyil, həm də bir insan kimi xarakteri də canlandırılır və bu mənada Fazilə xanımın kitabında biz Şahmalını özünəməxsus bir insan kimi də tanıyır və sevirik. Budur, Ş.Kürdoğlunun qızı Afət xanımın dedikləri: "Şikayət etməzdi atam. Tək-tənha, sevgidən-nəvazişdən çox uzaq sadə bir ömür yaşayırdı. Mən körpə olanda anamın daha atamla birləşməyəcəyini bilən, onunla ailə qurmaq arzusunda olan kəslərə verdiyi cavablar belə olmuşdu: "Hara getsəm, harda olsam-evdə də, məktəbdə də, yolda-izdə də, elə bilirəm ki, Şahmalı mənimlə birlikdədir, mənim üçün dağ da, daş-qaya da, ağac da, ətrafda məni əhatə edən nə varsa, hamısı Şahmalıdır". Atamın qürurlu bir insan olması hamıya məlumdur". Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, kitabın araya-ərsəyə gəlməsində müəllifə dəstək olan, onunla bağlı bir çox bilgilərin əldə olunmasında Afət xanımın böyük rolu olmuşdur.

Təbii ki, Şahmalı Kürdoğlu sənəti, həm də onun insani keyfiyyətləri barədə ən səmimi sözü onun sənət dostları deyə bilər. Fazilə Qaraxanqızı bu niyyətlə Şahmalı ilə dostluq edən bir çox sənət adamlarına müraciət etmiş, onların fikirlərini də oxuculara çatdırmışdır. Bəzilərinə qısaca nəzər salaq.

AKADEMİK VASİM MƏMƏDƏLİYEV: "Şahmalı Kürdoğlundakı iki ümdə xüsusiyyət var idi. Birincisi, muğamı gözəl bilirdi. O, nəhəng sənətkarımız Seyid Şuşinskidən muğamat dərsi almış, muğamın bütün incəliklərinə dərinləndirilmişdi. İkincisi odur ki, Bakı Dövlət Universitetinin

filologiya fakültəsində Əli Fəhmidən dərslər almış, ərzunu yaxşı mənimsəmişdi.

..İnsan yaşadıqca kamilliyə can atır. Ömrün kamillik dövrünü yaşayan Şahmalı Kürdoğlu muğamla bərabər söz yaranı ilə baş-başa qalaraq, Allaha zikr eyləyərək daim ilahi varlığa-öz yaranına qovuşmağa can atırdı"

XALQ ARTİSTİ ƏLİBABA MƏMƏDOV: "Şahmalı mənən də, cismən də çox güclü insan idi. Yüksək ifaçılıq qabiliyyətinə və böyük daxili mədəniyyətə malik idi. Onun ifasında lentə alınan "Rast", "Zabul Segah" dəstgahları Şahmalının ortabab ifasıdır. Mən onun məclislərdə daha yüksək səviyyəli ifalarının şahidi olmuşam. O, daim Füzulidən oxuyardı. Paytaxtdan uzaqlaşmağı onun ifasında muğam dəstgahlarının lentə yazılmasına mane oldu. Özünün bəstələri vardı. Mən eşitmişdim. Füzulinin bir neçə qəzəlinə təsnif bəstələmişdi".

ŞAİR MƏMƏD ASLAN: "Unutqan əsrimizdə sanki Füzulinin ruhu doğmuşdu onu-o könlülər sultanını unutmamağa qoymamaq üçün, odlu nəfəsinin möcüzəsi olan sözlərinə göy qurşağı rənglərini birə-beş qat artırmaq üçün".

ALİM-TƏDQIQATÇI, XANƏNDƏ VƏLİ MƏMƏDOV: "Dörd il müddətində bir yerdə təhsil alarkən Şahmalını yaxından tanıdım. O, yüksək mədəniyyətə malik, sadə və səmimi insan idi. Özünə də, başqalarına da tələbkər idi. Bəzən düşüncələrə, xəyallara qapılırdı. Ona xoş münasibəti olan adamdan heç vaxt inciməzdi.

..Satqın ermənilərin öz havadarları ilə torpaqlarımıza hücumu hamı kimi Şahmalını çox qəzəbləndirdi. Qarabağın, el-obanın Məcnunu olan Şahmalı doğma kəndini tərk etməmək qərarına gəldi. Oğlanları nə qədər təkid etsələr də, o, od-ocağından ayrılmadı".

XALQ ARTİSTİ CANƏLİ

ƏKBƏROV: "Rəhmətlik Xan əminin səsinin heyranıyam. Şahmalının səsi onun səsinə çox bənzəyirdi".

GÖRKƏMLİ XANƏNDƏ

SÜLEYMAN ABDULLAYEV: "Şahmalı çox gözəl oğlan idi. Allah ona elə boybuxun, elə qədd-qamət vermişdi ki: gur qara saçları, yaraşığı, səsi. Konsertə gələnlər həm onun səsinə, həm də zahiri gözəlliyinə heyran qalırdılar".

Kitabda xalq artisti İslam Rzayevin, tarzən Rafiq Rüstəmovun, yazıçı Mustafa Çəmənlinin, həmçinin bu sətirlərin müəllifinin-Vaqif Yusifinin Şahmalı haqqında ürək sözləri və xatirələri də öz əksini tapır.

Əlbəttə, müəllif daha başqa, görkəmli sənətkarlarla da görüşə, onların Şahmalı Kürdoğlu şəxsiyyəti və sənəti ilə bağlı düşüncələrini təqdim edə bilərdi. Amma elə bunlar da kifayətdir. Əsas odur ki, bu kitabda bənzərsiz sənətkar olan Şahmalı Kürdoğlu yada salınır, xatırlanır və bizdə də belə bir qənaət oyanır ki, əsl sənətkar heç bir vaxt unudulmur.

VAQİF YUSİFLİ
"Ədalət"

Erdoğan: Kürtçe Seçmeli Ders Olacak

Başbakan Erdoğan, dört günlük Çin ziyaretinin son gününde iç politikaya ilişkin önemli mesajlar verdi.

Çin gezisine katılan gazetecilerin sorularını yanıtlayan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, "4+4+4 eğitim sistemi Cumhurbaşkanı tarafından onaylandı ve 17 milyon öğrencinin ailesi, uygulamanın önümüzdeki döneme yetişip yetişmediğini merak ediyor." şeklindeki soruya

verdiği cevapta çarpıcı bilgiler de verdi.

KÜRTÇE SEÇMELİ DERS

Erdoğan şunları kaydetti: "Hiç endişeniz olmasın. Bütün planlarımız yetişecek şekilde hiçbir sıkıntıya mahal bırakmadan ufak tefek bazı hususlar dışında tereyağından kıl çeker gibi yoluna girecek. Osmanlıca, Kürtçe seçmeli ders olarak seçilebilecek. Detaylarını arkadaşlarımız açıklayacaklar."

28 Şubat Gözaltılarında İsimler Belli Oldu

28 Şubat soruşturması kapsamında düzenlenen operasyonda gözaltına alınanların isimleri belli oldu. Özel yetkili Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen 28 Şubat Soruşturması kapsamında hakkında gözaltı kararı çıkarılan kişilerin isimleri belli oldu.

Operasyon kapsamında 28 Şubat'ın mimarlarından emekli Orgeneral Çevik Bir İstanbul'da gözaltına alındı.

Soruşturma kapsamında hakkında gözaltı kararı çıkarılan 31 kişinin isimleri şöyle:

Ankara'da, Emekli Tuğgeneral Abdullah Kılıçarslan, emekli kurmay

albaylar Oğuz Kalelioğlu, Hüsnü Dağ, Arslan Daştan, Sezai Kürşatökte, Ahmet Nazmi Solmaz; emekli kıdemli albaylar Serdar Çelebi, İbrahim Selman Yazıcı, emekli albaylar Mustafa Kemal Savcı, Ziya Batur, Mehmet Şinasi Çalış, Ruşen Bozkurt, Aburrahman Yavuz Gürcüoğlu, İsrail Aydın, Yahya Cem Özarslan, emekli binbaşı

Ahmet Aka; emekli Başçavuş Hamza Özalın

İstanbul'da emekli Orgeneral Çevik Bir, emekli tuğgeneraller İdris Koralp, Ünal Akbulut, emekli albaylar Eser Şahan, Yüksel Sönmez, Cengiz Çetinkaya; emekli Binbaşı Salih Eryiğit; emekli yüzbaşılardan Orhan Nalcioğlu, Mustafa Babacan; emekli başçavuş Aydın Kardeşahin, Necdet Batıran

Çanakkale'de, emekli astsubay Ahmet Tarık Yelkenci, Eskişehir'de, emekli albay Alican Türk, Niğde'de, emekli kıdemli

'Anladım ki, Kürtçe Bir Medeniyet Dilidir!'

İstanbul'da, "Demokratikleşme süreci ve yeni anayasa" konulu konferans veren Arınç, ardından öğrencilerin sorularını yanıtladı. Kürtçe anadilde eğitim konusunun farklı bir konu olduğunu, anadilde eğitimin anayasal bir engelle karşı karşıya bulunduğunu anlatan Arınç, şöyle konuştu:

"Anayasada bir engel bundan sonra olmayacaksa bu dilde bir eğitim yapılabilir mi, yapılamaz mı tartışmasında ben Kürtçenin, alfabeti, grameri olan bir dil, şu kadar yüzyıldır konuşulan, pek çok kitap yazılmış, edebiyat örnekleri olduğunu söyledikten sonra 'İlkokuldan üniversite sonuna kadar eğitimi yapılacak kadar bir medeniyet dili midir?' diye soru sordum. Hüküm ifade eden bir cümle kullanmadım, soru sordum. Sorunun cevabı da geldi. Pek çok gazetede yazan çizen insanlar, 'Kürtçe bir medeniyet dilidir' dediler. Amenna, kabul ediyorum. Ben de kabul ediyorum, Kürtçe bir medeniyet dilidir.

'Kürtçe bir medeniyet dili değildir' diye bir eleştiri okumadım, oysa Türkiye'de buna inanan yüzlerce siyasetçi de var, şu da var, bu da var, ama cesaretlerini toplayıp düşüncelerini açıklayamadılar. 'Kürtçe bir medeniyet dilidir' diyen-

ler çok güzel yazılar yazdılar, o yazılardan istifade ettim. Anladım ki, kitabı olan, kültürü, folkloru, düşüncesi olan ve yaşayan bu dil bir medeniyet dilidir.

Ama sorunun ikinci cevabını bekliyorum. Bu dille baştan sonra bir eğitim yapmak mümkün müdür? Siz buna 'evet' diyebilirsiniz ben de 'evet' demek için çalışmalarımı tamamlamak üzereyim. Ancak düşünün, böyle bir eğitim ancak Kuzey Irak'ta, Süleymaniye'de bir yerde var, dünyanın başka hiçbir yerinde yok. Dolayısıyla böyle bir dil eğitime müsait midir, yani fiziğiyle, kimyasıyla, astronomisiyle, sosyal politikalarıyla her şeyi ifade etmeye yeterli midir konusunda ben aydınlanmak ve tatmin olmak ihtiyacımdayım.

Dürüst siyasetçi böyle olur. Siz bana 'bu dille baştan sona eğitim yapmak mümkündür' deyin, okurum, anlarım ve kabul ederim, hiç peşin hükümlü değilim. Çünkü ben bu topraklarda 30-40 yıldır değil 1000 yıldır Kürt vatandaşlarının yaşadığına inanıyorum, onların varlığından da mutluyum, onların ne etnik kökenlerine, ne dillerine ters gözle bakmadım.

Aynı medeniyetin çocuklarıyız, 1000 yıldır birlikte bu medeniyeti inşa etmiş insanlarız. Cumhuriyet'te de birlikteydik, Çanakkale'de de birlikteydik. Bu ülkede hepimiz eşit yurttaşlar olarak kardeşlik hukuku içinde yaşayacağız. Bunu kabul etmek ayrı bir şeydir, ancak dil konusu fevkalade önemlidir. Eğitimin en kaliteli, en iyi yapılması için hangi dili kullanmalıyız noktasında bugün var olan sistemi değiştirmek için çok haklı sebepler bulmamız gerekir. O da üniversitelerin işi, siz de bu konular üzerinde çalışın, okuyun, oturun yazın çizin, bize yol gösterin. Birincisini nasıl başımın üstünde taşıyorsa, ikinci sorunun cevabını aldığım da da ellerinizden öperim."

www.haberdiyarbakir.com

Direnışe ses ver

Strasbourg'daki açlık grevi 45. gününe girdi. Eylemcilerde sistematik ve nörolojik sorunların arttığına dikkat çeken Dr. Fahrettin Gülşen, bu durumun hayati risk teşkil ettiğini söyledi. Kürt kurumları ise kamuoyuna "sessiz kalmayın" çağrısında bulundu.

1 Marttan bu yana açlık grevi eylemcilerinin sağlıkları konusunda açıklama yapan doktor Fahrettin Gülşen, kritik bir aşamada olduklarını kaydetti. 50. gününe doğru gidilirken eylemcilerin sağlık durumlarında kaygı verici gelişmelerin yaşanması olasılığının oldukça yüksek olduğunu ifade eden Gülşen, eylemcilerde bulantı ve kusma, başdönmesi, kalp atışında düzensizlikler gibi belirtilerin görüldüğünü ifade etti.

Tarık Yusufi adlı eylemcinin mide rahatsızlığı nedeniyle ciddi tehdit altında olduğunu kaydeden Gülşen, bu durumun Yusufi'nin sıvı almasını da zorlaştırdığını kaydetti.

Eylemcilerden Nigar Eneyati'nin de daha önce varolan demir ve vitamin eksikliğinden kaynaklanan vücut direncinin kırılması kendisi açısından hayati risk oluşturduğu ifade ediliyor. Gülşen'in verdiği bilgilere göre Gülistan Hesen'in yaşadığı ciddi kilo kaybı da hayati riski yükseltiyor. Kerim Sivri'nin ciddi potasyum eksikliğine bağlı olarak kardiyak sorunlar ciddi hayati risk oluşturuyor.

Sağlıkçılar grevcileri ziyaret etti

Grevcilere destek amacıyla Kürdistan Sağlıkçılar Birliği'ne bağlı bir grup doktor da dün St. Maurice Kilisesi'ne geldi. İki gün boyunca St. Maurice Kilisesi'nde kalacak olan doktorlar, meslektaşları Fahrettin Gülşen ile birlikte eylemcileri sağlık taramasından geçirecek.

Sanatçılar CPT önünde eylem yaptı

Eylemcilere destek için önceki gün AK önünde yapılan mitingten sonra 7. dönüşümlü açlık grevini devralan TEV ÇAND sanatçıları dün de CPT önünde eylem yaptı. Dayanışma Komitesi üyeleri de AK'nin Fransa Elçiliği'yle yarım saat süren bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede eylemcilerin kararlılığını ifade eden komite üyeleri, AK yetkililerine sorumluluklarını bir kez daha hatırlattı.

Kav: Sanatçılar açlık grevi eylemine sahip çıkmalı

Öte yandan süresiz-dönüşümsüz açlık grevi eylemcilerin sözcüsü Fuat Kav da, 5 günlük nöbet eylemini basın çalışanlara devretmeye hazırlanan sanatçılara yönelik konuştu. Kav, sanatçıların kendi özgün yöntemleriyle, açlık grevine daha fazla sahip çıkmasını istedi. Sanatçıların toplum üzerindeki etkisinin birçok kesimden daha etkili olduğuna dikkat çeken Kav, eyleme daha güçlü destek sunmalarını istedi.

Kav'ın bu çağrısına karşılık TEV ÇAND sanatçıları 18 Nisan'da bir kez daha AK önünde oturma eylemi yapacak. Her sanatçı çalışma yürüttüğü alanı temsil eden kıyafetlerle birlikte oturma eylemine katılacak ve ilgili kurumların sessizliğini kendi yöntemleriyle protesto edecek.

TEV ÇAND sanatçılarının sürdürdüğü 7. dönüşümlü açlık grevi nöbetini bugün basın çalışanları devralıyor.

ZİLAN DİYAR – STRASBOURG
yeniozgurpolitika.org

Şırnak'da Çatışma: 2 Uzman Çavuş Öldü

Şırnak'ın Uludere ilçesi kırsalında Türk ordu birlikleri ile gerillalar arasında çatışma çıktı.

Çatışma sabah erken saatlerde, sınır hattında bulunan Uludere'nin Yeşimli köyü Geymuşule üst bölgesinde meydana geldi. Burada operasyon yapan Türk ordu birlikleri ile bir grup gerilla arasında yaşanan çatışmada ilk bilgilere göre 2 uzman çavuş öldü, 3 asker de yaralandı.

Yaralı askerler helikopterlerle Şırnak Askeri Hastanesi'ne getirilirken, bölgede hava destekli operasyon başlatıldı.

ŞIRNAK'TA ÇATIŞMA

Nêçîrvan Barzanî pêşwaziya Claudia Roth kir

Li Hewlêrê Serokwezîrê ya Almaniyayê bi Serokatiya Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî Seroka vê partiya han kir. Pêşwaziya heyeteke partiya kesk Di hevdîtineke de

Serokwezîrê Kurdistanê kêfxweşiya xwe ya li hember serdana vê heyeta han bo Kurdistanê diyar kir.

Di berdehamiya vê hevdîtina han de Seroka partiya kesk ya Almaniyayê jî li ser navê partiya xwe pîrozbayiyên xwe pêşkêşî Nêçîrvan Barzanî kir û hêviya serkeftinê jî nav hatî re xwest û kêfxweşiya xwe li hember pêşkeftinên heyî yên li Kurdistanê de jî anî ziman.

Di beşeke din ya vê hevdîtina han de kêşeyên heyî yên di navbera Bexda û Hewlêrê de jî hatin nixandî û her dû alî tekez li ser çareser kirina kêşeyên han bi rêya diyalogê kirin. (KTV). **Rojeva Kurd**

Kurdî zimanek hevdem e

Cîgirê serokwezîrê Tirkîye Bulenc Arinc bi gotubêja li ser zimanê kurdî kirî gelek hate rojevê. Arinc di zanîngêhîkî de konferansa pêvajoya demokrasyê û destûra nû de amade bû û axavtinek kir.

Xwendevanan pirs ji Arinc kirin.

Xwendevanekî ji Arinc pirsî: We di axavtinek ya xwe de gotubû ku, zimanê kurdî ne zimanê medeniyetê ye. Dê destûra nû di derbarê perwerda zimanê dê de çi hebê?

Arinc bersiva xwendavan da: "Eger we gotina min di vê derbarê de baş şopandibe, min negotiye zimanê kurdî ne zimanê medeniyetê yan jî min negotiye kurdî ne zimanek hevdem e. Eger min gotibê zimanê kurdî ne zimanek hevdem e, ev dibê neheqiyek e mezin. Ev dibê sedemê bê hurmetiyê li hember kesayeta min bi xwe. Ez ne kesayetek welê nezanim ku tiştekî bi vî awayî bêjim. Min tu cara negotiye kurdî ne zimainek hevdem e.

Arinc di berdehambûna axvîna xwe de got: Eger di destura nû de tu asteng nemîne gelo mirov dikare bi kurdî perwerê bike? Kurdî zimanekê ku xwedî gramere, gelek pirtuk hatine nivîsandî. Edebiyata vî zimanî heye. Min tenê pîrsek kir û got: Gelo ji seretayî heta zanîngêhî mirov dikare bi zimanê kurdî îperwerdê bike? Min pîrsek kir. Gelek kesan bersiva pîrsa min dan û gotin. Belê kurdî zimanek hevdem û dikare perwerde bi zimanê kurdî çêbibe. Ez jî dibêjim: Amenah zimanê kurdî zimanek hevdem e.

Rojeva Kurd

Wezîr Dînçer: Kurdî Ne Zimanê Biyani ye

na kurdî ji dibistana seretayî heta zanîngêhê hebe."

W e z î r ê Perwerdeyê yê Tirkîye Omer Dinçer di hevpeyvinêk ligel rojnameyekî de li

ser pîrsên derbarê zimanê Kurdî de got: "Zimanê Kurdî wekî zimanekî biyanî nayê hîlbijartin. Em ji bo kurdî bibe dersekî bijarte, lêkolînê dikin."

Berî çend rojan serokwezîrê Tirkîye Recep Tayîb Erdogan jî di daxuyaniyekê de gotibû: "Kurdî û Osmanî dikarin bibin dersên bijarte."

W e z î r ê Perwerdeyê Omer Dinçer diyar kir ku zimanê Kurdî wekî zimanekî biyanî li Tirkîye nayê hêjmartin.

Serokê HAK-PARê jî di daxuyaniyekê de got: "Kurdan ji bo destûrê 4 daxwazên hevpar pêşkêşkirine. Em dixwazin xwendî-

Vê sibehê di çerçova doza 28-ê sibatê de 31 orgeneral û efsêrên bilind yên Kevin hatin girtin. Bi biryara dozê xwedî desthiladariya taybet biryara lêgerîna malên hinek orgeneralên Kevin hate dayin. Heta niha li Enqere û Stanbulê 31 kes hatine binçav kirin.

Di nav wan de yê herî girîng cîgirê serokerkanê

Bakur û Başûr pirojeya Kurdistanana mezin

Bakur û Başûr pirojeyê Kurdistanana mezin amadekirine

Rojnamevanê tirk Altemur Kilic di nivîseke xwe de ku, di malpera Kent Haber de

ÇEVİK BİR

Tirkîye yê berê Çevik Bir e. Vê sibehê li mala Çevik Bir lişgerin hate kirin û Çevik Bir girtin û

birin emniyetê. Piştî lêpîrsînê dê Çevik Bir dexin himber dozer û biryara dawî dozer

dide. Wek tê zanin di dema serokwezîriya Necmettin Erbakan de bi fermana Çevik Bir tank li kolanên Enere geriyên û Erbakan li ser vê bûyerê xwe ji hukumetê da aliyekî.

Niha jî Çevik Bir û hevalên xwe bi sedema teşebusa darbeyek leşkerî hatin binçav kirin.

dikin û Amerîka jî piştevaniyê li Kurdan dike û Tirkîye jî bêdeng e:

"Demirtaş, PKK û Barzanî behsa sînorên Kurdistanana mezin dikin û ji bo avakirina wê Kurdistanana mezin pirojeyek amade kirine. Lê, mixabin, tevî van hemû nûçe û daxuyaniyan jî, hikûmetê deng nake û rêaksyon nîşan nade. Amerîka û dewletên zilhêzên cihanê jî dixwazin ew Kurdistanana mezin bê damezirandin.

Li vir pîrsa girîng e; Li hemberî vê pirojeyê Hikûmetê çi dike? Altemur Kiliç rojnamevanê ku bi nijadperestiya xwe tê naskirin. **Rojeva Kurd**

Nîvdilî Piştgirî Da Darizandina 28ê Sibatê

Hevserokê BDPê û parlamanterê Hekariyê Selahadîn Demirtaş li Stenbolê bi dayikên paşînê ve hat ba hev. Pîrsa rojnamegeran ya ku, 'hûn darizandina 28ê Sibatê çawa dinirxînin?' wiha bersivand: "Belê eva tiştekî baş e lê bi vê darizandinê ve şop û sazîyên hemû yên darbeyên ji holê ranabin."

Demirtaş paşê wiha dewam kir: "Bi darizandina du sê esker û rojnamegeran ve mesele çareser nabe. Bila tu kes nebêje ku bi vê gavê ve em bi darebeyan re rû bi rû dibin na giştî sazîyên darbeyên wek makîneyan bi tiqê tiq dixebitin û li ser xwe ne. Suçê kê hene bila werin darizandinê, daraz jî divê hiqûqê bi rêve bibe."

Hin kesan ev tevgara Demirtaş, şiband ya Bahçelî û Kılıçdaoğlu çimkî wan jî ji dil û raste rast piştgirî nedabûn û gavê. Ji xwe wek tê zanîn ji bo darizandina darbekarî BDPê di referandumê de biryara boykotê dabû.

Rojeva Kurd

Serokatiya Perlemana Kurdistanê Di Roja Enfalê De Peyamek Pêşkêş Kir

bi heketîna 24mîn salvegera destpê kirina enfal kirina Gelê Kurd ji aliyê Rejîma hilweşiyayî ya Besê ve Serokatiya partlementoya Kurdistanê peyamek pêşkêş kir û daxwaz ji tevahiya alî û Berpîrsên Kurdistanê kir daku, bihev re hewl bo

ceza kirina Tawanbarên ve karesata han kir.

Di vê peyama han de hatiye ku, di dema destpê kirina karesata enfalê de tevahiya welatên Cîhanê, Cîhana Îslam û welatên derdor jî çavên xwe ji vê karesata han girtibûn û li ber çavên wan de neteweyek dihat tunekirin û ti kesek anjî ti welatek amade nebû jiber berejwendiyên xwe dengê xwe bilind bike.

Di beşeke din ji vê peyama Serokatiya Perlemana Kurdistanê de hatiye ku, pêwîste tevahiya aliyên Kurd, Parlemen, Hikûmet û aliyên din yên siyasî hewl bo vê yekê bidin daku, Tawanbarên ve kareseta han werin cezakirin û ev karesata han weke komkuşî li dijî Gelê Kurd were naskirin.

krq.org

FIFA tîma fûtbola Kurdistanê bi fermî qebûl kir

Sekreterê

federasyona fûtbolê ya Herêma Kurdistanê, Selam Husên, diyar kir, bo cara yekê di dîroka Kurdistanê de, tîma fûtbolê ya Kurdistanê dê beşdarî şampiyoniya navdewletî bike.

Selam Husên, ji AKnewsê re got, tîma fûtbolê ya Kurdistanê, dê bo cara yekê di dîrokê, beş-

darî şampiyoniya navdewletî ya fûtbolê bike ku dê meha Gulana îsal li Filistinê tê sazîkirin. Husên, diyar kir, tîma Kurdistanê ji aliyê FIFAyê ve hatiye qebûlkirin û da zanîn, ji bilî Kurdistanê, welatên Filistin, Ozbekistan, Tûnis, Morîtaniya,

Pakistan, Srîlanka û Endoneziya jî dê beşdar bibin.

Alîgîrek Tîma Kurdistanê ya netewî Salam Huesien Sekreterê federasyona fûtbolê ya Kurdistanê, wiha pêde çû, "Li gorî min beşdarîkirina tîma Kurdistanê di şampiyoniya han de, werçerxaneke dîrokî ye bo fûtbola Kurdistanê." **Rojeva Kurd**

Тюремное заключение Абдуллы Оджалана стоит Турции 53 тыс. евро в день

Затраты на содержание в тюрьме на острове Имралы в Мраморном море лидера Рабочей партии Курдистана (РПК) ежедневно составляют 125 тыс. турецких лир или около 50 тыс. евро.

По данным некоторых источников, к Оджалану относятся предельно внимательно, потому что в случае малейших замечаний о дискомфорте со стороны заключенного Турция может столкнуться с проявлениями критики в свой адрес. До этого представители Совета Европы неоднократно обвиняли Турцию в нарушении прав осужденного лидера РПК.

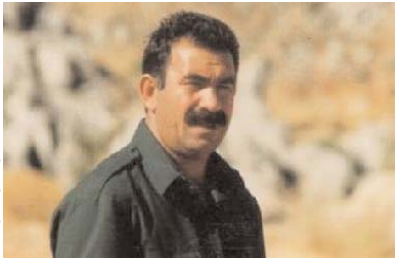
Для того, чтобы объяснить налогоплательщикам, что конкретно Оджалан за их деньги получает, турецкая газета *Hürriyet* (Свобода) опубликовала подробный обзор жизни за решеткой одного из опаснейших для Турции людей. Стало известно, что курдский лидер регулярно занимается спортом, а ежедневное меню Оджалана и ещё пяти его приближенных не отличается от выбора блюд, предлагаемых охраняющим их военнослужа-

щим.

Раз в месяц лидер РПК проходит медицинское обследование и по данным газеты, на данный момент никаких отклонений в состоянии его здоровья не обнаружено. Правда, Оджалан часто жалуется на то, что у него болят и слезятся глаза. *Hürriyet* предполагает, что причиной может быть свет, постоянно включенный в его камере. Однако, по словам экспертов, освещение, работающее 24 часа в сутки, не должно травмировать зрение.

По словам Гюлтан Кишанак, сопредседателя Партии мира и демократии (BDP), защищающей интересы курдов в турецком парламенте, Оджалан является неотъемлемой частью курдской проблемы: "Это человек, у которого наивысшая власть в РПК и авторитет народа. И правительство знает об этом, поэтому вело с ним переговоры. Никакое решение курдского вопроса не может оставить его в стороне".

В том, что переговоры с Оджаланом до сих пор не увенчались успехом, есть ошибка правительства, утверждает пред-

ставитель Партии мира и демократии. По ее мнению, находящиеся у власти люди раньше уделяли внимание только переговорам с лидером РПК, но не занимались демократизацией. "Они не добьются успеха, если будут продолжать в том же духе. Нигде в мире еще не было случая, когда организация сдала бы свое оружие, зная, что их лидер находится в тюрьме", - сказала Кишанак, в партии которой находится брат лидера РПК Мехмет Оджалан. "А если правительство не хочет, чтобы РПК сложило оружие, а просто желает покончить с этой организацией, тогда это будет очень длинный и кровавый процесс".

По разным данным в Турции проживает 13,4-18,6 млн. курдов (18% всего населения). Если сложить количество жертв РПК и Вооруженных сил Турции, то в этом непрекращающемся конфликте погибло уже более 40 тыс. человек

Торговые поставки Иордании пройдут через Курдистан

Вчера министр торговли Курдистана совместно с иракским и иорданским коллегами обсудил вопрос поставки товаров из Иордании, которые раньше проходили из иорданского порта Акаба в Турцию через Сирию.

Правительства

Багдада и Иордании, после получения согласия правительства Курдистана, договорились о переправке товаров через пропускной пункт "Ибрагим Халиль" (Регион Курдистан) в Турцию.

Совместное заседание министров прошло в отеле "Эрбиль Плаза".

Об этом сообщил агентству "Пеямнер" Умид Мухаммед - пресс-секретарь Министерства связи и транспорта Курдистана.

Кампания за курдскую идентичность в Германии

Прошлой осенью курдские активисты в Германии начали официальную кампанию за признание курдской идентичности в Европе. Кампания была организована Федерацией курдских общин (YEK-KOM), базирующейся в Дюссельдорфе.

В первом туре кампании были собраны 60 000 подписей и должным образом направлены в немецкий парламент.

Позже, YEK-KOM, филиал Рабочей партии Курдистана (РПК) обратился к другим курдским группам и политическим партиям в поисках участия в кампании.

Юксель Коч, глава YEK-KOM говорит, что 16 местных парламентов в Германии подтвердили, что они поставили требования кампании в всей повестке дня. Это позволяет Коч и ее коллегам начать третий этап своего проекта.

"Кампания за признание курдской идентичности не должна ограничиваться только одной организацией", сказал Коч "Рудав". "Мы хотим встретиться с организациями из всех частей Курдистана и иметь их поддержку нашем проекте".

Проект должен был обсуждаться в немецком парламенте в сентябре прошлого года, но он был отложен.

Лидеры YEK-KOM говорят, что курды в Германии должны быть признаны как курды, а не иракцы, турки, сирийцы или иранцы. Если это будет достигнуто, говорят они, курды и их общественные центры получают много прав. Группа курдских активистов встретила в немецком городе

Дюссельдорфе на прошлой неделе с тем, чтобы объявить новые планы своей кампании. Среди организаций, присутствовавших на совещании, были Федерация мигрантов в Германии (AGIF), Федерация рабочих Турции в Германии (Atif), немецко-турецкая ассоциация по правам человека (TUDAY) и Союз студентов Курдистана.

"На третьем этапе нашей кампании мы стремимся встретиться с курдскими организациями и отправить наш проект в местные парламенты Германии", сказала Коч. Она призывает всех курдов в Германии взять на себя ответственность за эту кампанию. "Это национальный долг и он нуждается в участии курдских организаций из всех четырех частей Курдистана", сказала она. По словам Коч, представители "Движения Горран" внесли свой вклад в кампанию с самого начала. Она говорит, что они обратились к Демократической партии Курдистана (ДПК) и Патриотическому союзу Курдистана (ПСК) и встречи с их представителями в Берлине должны состояться в ближайшие дни. **Курдистан.Ру**

Демирташ: правительство не имеет доверия в Диярбакире

Члены "Saturday Mothers" и Ассоциации по правам человека провели вчера свой еженедельный митинг в Диярбакире, Батмане, Стамбуле и Джизре с требованием справедливости. Выступая на митинге в Диярбакире, сопредседатель партии мира и демократии (BDP), Селахаттин Демирташ, заявил, что "государство не имеет больше легитимности в Диярбакире, потому что здесь нет справедливости в отношении курдов".

Демирташ отметил, что правительственные учреждения работают в Курдистане только против курдов, арестовывая и убивая. "Государство, а не

курды, несет ответственность, за решение курдского вопроса", сказал он.

Митинг Матерей в Диярбакире был посвящен исчезнувшему Эролу Бору.

Министерство юстиции осталось равнодушным к текущей голодовке в тюрьмах Турции, а полицейские власти подвергли критике митингующих

Курдистан.Ру

В Эрбиле пройдет съезд Союза арабских университетов

Это мероприятие состоится в марте следующего года и будет первым иракским конгрессом с 1979 года. Ахмад Дизайи, президент

Салахаддинского университета, заявил, что после того, как его университет принял участие в конгрессе в этом году в Марокко, участники выбрали Эрбиль в качестве следующего места встречи.

Мероприятие состоится 18-22 марта и будет проходить под руководством президента Курдистана Масуда Барзани, в

нем примут участие 200 ректоров университетов со всего арабского мира.

"Это хорошая возможность для укрепления наших связей с арабскими университетами", сказал Дизайи.

В Екатеринбурге пройдет III областной молодежный фестиваль национальных культур

Фестиваль-конкурс "Соцветие Урала" пройдет 20 апреля в Екатеринбурге. Он приурочен к Международному дню солидарности молодежи - 24 апреля.

Фестиваль организован силами Уральского Государственного горного университета (УГГУ), Центром содействия национально-культурным объединениям и Ассоциацией молодежи этно-культурных объединений при УГГУ, при поддержке Департамента внутренней политики Губернатора Свердловской области, Министерства физической культуры, спорта и молодежной политики и Министерства образования Свердловской области.

Целью фестиваля является гармонизация межэтнических отношений в молодежной среде, сохранение и популяризация национального традиционного культурного наследия народов Среднего Урала.

Фестиваль пройдет в 3 этапа:

1 этап: 20 марта - 13 апреля 2012 г. - оформление и прием заявок и конкурсных материалов участников Фестиваля;

2 этап: 16-19 апреля (отбо-

рочный тур) - конкурсные просмотры выступлений, материалов участников Фестиваля, подготовка гала-концерта.

3 этап: 20 апреля - подведение итогов, проведение гала-концерта.

Для участия в конкурсной программе Фестиваля допускаются самодеятельные и профессиональные коллективы участников в возрасте от 15 до 25 лет.

В состав жюри фестиваля войдут известные музыканты, специалисты в области искусства, культурологи и фольклора. Выступления коллективов и солистов будут оцениваться по следующим номинациям:

- Ансамбль:
 - вокальный,
 - вокально-инструментальный;
 - инструментальный,
 - танцевальный.
- Солист (ка).
- Специальные номинации.

kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 14 (162) 16 - 22 Апрель 2012 ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ
страница

Мы выполняем долг перед мучениками

Президент Джалала Талабани в связи с годовщиной преступления Анфаль сделал специальное заявление в котором говорится что наш народ в те дни, пережил отвратительное преступление, и понёс огромные потери в числе которых были женщины и дети.

Вспоминая об этих преступлениях, мы проявляем

человечности, справедливости, мира и свободы.

Наибольшее исполнение условия нашего народа в лице мучеников Анфаль и Халабджи, восстания, массовых захоронения и шехидов в тюрьме, и всех жертв, принесенные нами это поддерживать демократический выбор и продолжить строительство на основах справедливости и братства, добра, любви и мира, и это обеспечивает консолидацию нашего строительства демократического федерального Ирака и препятствует возвращению любой формы диктатуры, преступности и произвола.

**Джалаль Талабани
Президент Республики**

больше терпения и решимости двигаться вперед к демократии, а для того, чтобы сохранить ценности жизни и

Церемония 24 годовщины преступления Анфаль

В присутствия Имада Ахмеда, заместитель премьер-министра Регионального правительства Курдистана, Арама Ахмеда, министра мучеников и Анфаль, ряда членов парламента Курдистана, ряда министров правительства и большое количество чиновников правительства и партийных органов в районе Чамчамал в честь 24 годовщины преступления Анфаль прошла церемония.

Церемония началась с минуты молчания в память о жизни мучеников и чтение из Священного Корана, а затем Салах Куежа, представитель администрации Чамчамал, в честь этого дня выступил с речью и по приветствовал участников церемонии, отметив, что операции Анфаль, которая была проведена во всех регионах Курдистана в частности районе Чамчамал, пострадал весь народ Курдистана от рук баасистского режима и мы должны чтить их память и не забыть это день. Представитель администрации, отметили, что необходимо предоставить больше услуг семьям мучеников и Анфаль, подчеркнул, что Региональное правительство Курдистана, должна для семьям шехидов и Анфаль, распределить участки, или им построить дома. Администрация Чамчамала, также, отметила, что нужно официально ускорить процесс перенесения останков Анфаль, хотя недавно, по этому поводу была начата работа, но нужно активизировать усилия этой работы, чтобы узнать о судьбе пропавших без вести лиц во время Анфаль.

Древние промыслы под угрозой исчезновения

Древние народные промыслы в Мосуле под угрозой исчезновения. Директор центра по изучению Мосула Даннун Алтай заявил, что город Мосул имеет много древних промыслов и ремесел и что эти древние профессии внесли свой вклад в развитие экономики со времен ассирийцев и также в современную эпоху.

Даннун Алтай добавил, что

центр заинтересован в изучении старинного наследия для того, чтобы дать ряд рекомендаций которые помогут сохранить секреты древних промыслов и ремесел древнего Мосула.

Но в настоящее время древние промыслы и ремесла в городе Мосуле находятся на грани вымирания. А ведь Мосул был одним из древних городов, в котором были разработаны

такие ремесла как, например производство текстиля и тканей швейной промышленности, например (муслина), одного из самых тонких видов ткани, которые экспортируются в европейские страны в то время.

Стоит отметить из многовековой истории, что многие путешественники, побывавшие в Мосуле рассказывали о многих промыслах и ремеслах, о профессиях, когда они возвращались на свою родину. Так путешественник Марко Поло еще в тринадцатом веке заявил, что видел муслин в городе Мосуле и хвалил его производство.

Клинтон примет участие в Курдской конференции

По словам главы администрации президента регионального Курдистана Фуада Хуссейна, Курдская Национальная Конференция пройдет в июне месяце в столице Южного Курдистана городе Эрбиле при участии всех Курдских партии, групп и различных сторон.

А так же президент Курдистана уважаемый Масуд Мустафа Барзани который является главным организатором данной Конференции пригласит Государственного секретаря США Хиллари Дайан Родэм Клинтон которая согласится, выражают уверенность Курдские руководители.

Кроме госпожи Хиллари Клинтон на конференции примут участие многие известные

личности и руководители из многих стран мира.

После назначения Нечирвана Барзани премьером регионального Курдистана, премьер Турции Эрдоган в своём поздравлении к своему коллеге пригласил его в Турцию как ожидается в своём официальном визите Нечирван Барзани обсудит с Реджепом Эрдоганом Курдскую проблему и вопрос РГК для поиска решения путём мирного диалога.

Как известно президент Курдистана Масуд Барзани в последнее время реально стал лидером Курдов Курдистанского и мирового масштаба который охватывает всех Курдов где бы они не находились.

Внимание к студентам учащимся на Украине

Заместитель министра высшего образования Ирака Салам Хошнав, посетил Украину в Киеве встретился с студентами Ирака и регионального Курдистана в здании посольства Ирака где его встретил посол Шораш Халид. На встрече со студентами Салам Хошнав выслушал студентов где они высказали свои предложения и рассказали о своих проблемах и ситуации с своей учёбой на Украине. Заместитель министра Салам Хошнав рассказал о программе высшего образования обоих министерств высшего образования в Багдаде и Эрбиле по обучению студентов за границей и их отношении с министерством образования Украины. Хошнав уверил студентов что окажут им необходимую помощь и постоянное внимание.

Новость подготовил наш собкор в Киеве Рзгар Галали
ПСКмедиа

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:
TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbirlər:
RAMİZ CƏBRAYILOV,
SAKİT ÇIRAQLI

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın
mövqeyi ilə üstüstdə düşməyə bilər.

www. Diplomata-kurdi.com

Ünvan: Bakı şəhəri, 40
Küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil-17

Navnisan: Bakı 40 soyaq
S.Mehmandarov xanı 25 mal-17

Адрес: Баку 40, улица С.
Мехмандарова дом 25 кв-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar
mərkəzində uylub səhifələnilib

e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadət namə : NFŞ 005004966

BUSB-un2 sayılı Sabunçu rayon
filialı

VÖEN1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 4500